

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

יתכן שאדם יעבוד את ה' בפועל, מתוך רגש פנימי, ואפילו תהיינה לו התלהבות, דבקות והתמסרות לשליחות — ועדיין אין לו 'ראש' משלו, אין לו אישיות עצמאית. אדם כזה לא יכול להתפלל מקרב לב על ביאת המשיח ולא לטכס עצה כיצד להביאו.

[מתוך 'גילוי הצלם בקלם התפילה']

ויצא תשפ"ב

ויצא ה'תשפ"ב

- 04 שפיות אמתית**
אמונה ובטחון (38) – סיום הסדרה
השפיות האמתית – לא לפחד כלל
- 16 גילוי הצלם בסלם התפילה**
קול שמחה, קדושת לוי ותורת אבות
התבוננות בשלבי התפילה ותכליתה –
גילוי צלם אלקים
- 22 ביאורי תהלים ע"ח**
"ויקץ כישן"
התעוררות ויקיצה בגאולת ישראל
- 23 דבר השמיטה**
מלאכות שביעית
ארבע מלאכות ושלשה איסורים
בשמיטה
- 26 הסיפור החסידי**
אדמו"ר האמצעי
על בעל יום ההולדת, ההילולא והגאולה
של ט"י כסלו
- 28 מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
חינוך למדת האמת, ה'שמחה' בפיוט
'ידיה אכסוף'
- 29 פְּאָזֶזֶךְ לְיִשְׂרָאֵל
רְחוּבוֹת הַנֶּקֶד
רְצֵי יִסְבִּיר לָנוּ מָה מִיָּחָד בְּתוֹרָתוֹ
שֶׁל אַדְמו"ר הָאֲמִצְעִי**

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי **נפלאות** היקרים, לפניכם **גליון טרי** ומלא בכל טוב לפרשת **ויצא**.

השבוע בגליון:

נפתח עם שיעור חשוב ונפלא משבת האחרונה שחותם **5 שנים של לימוד - סיום סדרת שיעורי אמונה ובטחון** (38 במספר) - בו הסביר הרב על **מפסיד הבטחון העקרי - הפחד**. הפחד מאכזבה, נפילות ושגעון. ואיך **דווקא הבטחון** העטוף ברוממות האל ובשפלות האדם, **מוליד את השפיות האמתית**. גם מי שלא עקב בחמש שנים האחרונות, **לא יכול לפספס את השיעור הזה**.

מכאן נעבור ל**ביאורי החסידות הכללית על פרשת ויצא**, בו התבוננות בעומק העליה בסולם התפלה - **גילוי "צלם אלהים"** של האדם. דווקא בתפלה האדם **'מצמיח ראש'** - מפתח אישיות עצמאית, שמגבשת את כל שאר רכיבי עבודת ה' שלו. **גם את השיעור הזה אסור להחמיץ**.

במסגרת **כניסת הרב לשנתו הע"ח** לאיוש"ט [בהמשך להתוועדות יום ההולדת הנפלאה והשמחה, שאי"ה תופיע בגליונות הבאים] מובא בגליון **ביאור קצר על פרק עח בתהלים**. וגם מדור **דבר השמיטה** אתנו בגליון, עם **ביאורים בנגלה ובפנימיות על מהות המלאכות האסורות בשמיטה**.

חג הגאולה - יט כסלו כבר מעבר לפינה וכולנו מחכים להתוועדות הגדולה, אז בינתיים שרינו את התאריך - **יום שלישי יט כסלו**. זמן ומקום מדויקים, **אי"ה בשבוע הבא**.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

רוצה להבין את השיעור טוב יותר?

שיעורי העמקה בנפלאות

חפשו ביוטיוב - **עלון נפלאות**

או בקול הלשון 03-6171111 - להקיש 7* ואז קוד 924350

הגליון מוקדש לזכות:

החתן והכלה **נריה יהודה והודיה לאה ש' שיל"ת** לרגל בואם בבית הנישואין - **הכסלו**.
בניין עדיעד על יסודי התורה והמצוות

שפיות אמתית

קיצור מהלך השיעור

בשיעור מיוחד לבנות תיכון יעלת חן ערך הרב 'סיום' על לימוד המאמר "אמונה ובטחון" – מתאים לחדש **כסלו**, **חדש הבטחון**. **פרק א**, אחרי פתיחה הנוגעת לזמן ולחיבור האמונה והבטחון בשבטי ישראל, עוסק בעיקר בבטחון לו אנו זוכים **מהאבות והאמהות** (וגם בלידת המשיח, שהיא סוד תיקון הדעת). **פרק ב**, הפרק העיקרי והחשוב כאן, מסביר שהבטחון תלוי ב**אי־פחד מפני אכזבות**, נפילות ואפילו שגעון – ושמצב האי־פחד הזה הוא־הוא **השפיות האמתית**. יש בפרק התבוננות יפהפיה בפסוקי הפתיחה של פרק כב בתהלים, המגלה כיצד בטחון אמתי עטוף ב**רוממות אֵל ושפלות האדם**, שההרכב שלהם 'מייצר' את המצב השפוי באמת. הפרק חותם בהתכללות האמונה והבטחון – התכללות מדת יום ומדת לילה. בפרק גם חוזר שוב ושוב היחס הנכון בין **אמונה 'מדודה'**, של "ניכרין דברי אמת", ל**אמונה 'מוחלטת'** של "פתי יאמין לכל דבר". **פרק ג**, הקצר יחסית, עוסק במקור **נגעיו של המשיח** (בהקשר של שמירת הלשון) ובתיקונם – רפואתם בעולם הזה ובגאולה האמתית והשלמה. לקוצר היריעה לא נדפסו כאן הדברים בשלמות. את השיעור המלא ניתן לבקש בדוא"ל itiel@pnimi.org – ובו ניתן גם לבקש את כל סדרת שיעורי "אמונה ובטחון".

נשאר לנו עוד ביאור אחד של פרק ז. את פרק ח למדנו בעבר, וגם את הביאור האחרון של פרק ז, ולא נחזור אליהם כעת שוב, לכן אולי נצליח לסיים היום אי"ה.

בהשגחה פרטית אנחנו כבר בחדש כסלו, שהכח הפנימי שלו הוא בטחון². כסלו הוא לשון

א. "בך בטחו"

בטחון בכסלו

אנחנו לומדים כמה שנים^א את המאמר "אמונה ובטחון", ואנחנו כבר קרובים לסיום –

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. אמונה ובטחון (38) – סיום הסדרה. ליל ש"ק תולדת, ב' כסלו תשפ"ב – כפ"ח.

א החל מ"ט תמוז תשע"ז.

ב ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"י עמ' 104 ואילך.

מזל קשת, סוד היסוד, אות ברית קדש', סוד "מכתם לדוד"^א, כנודע'^ב.

מהם החדשים האלה שבבטיים? לפי הארזי"ל^ג, חדשי השנה מקבילים לשבטים לפי סדר הדגלים. השבט של חדש ניסן הוא שבט יהודה – הראשון בדגל מחנה יהודה. השבט של חדש כסלו, החדש התשיעי, הוא שבט בנימין – האחרון בדגל מחנה אפרים. האם יש קשר בין שבט יהודה לשבט בנימין? אלה שני השבטים של ממלכת הדרום, ממלכת יהודה^ד. למרות שבנימין שייך לדגל מחנה אפרים, עם שבטי יוסף – אפרים ומנשה – הוא לא חובר לממלכת הצפון אלא דווקא לממלכת יהודה. יש לבנימין גם יתרון על יהודה – בית המקדש והמזבח הם בחלקו של בנימין^ה.

בעצם, גם מלכות ישראל – מלכות בית דוד – מתחילה דווקא משבט בנימין, מהמלכות של שאול המלך (שדוד המלך הוא חתנו). שאול הוא יחסית התהו של מלכות ישראל, לעומת מלכות בית דוד שהיא התיקון. מהקשר בין בנימין וחדש כסלו, חדש הבטחון, אפשר להבין יותר את התהו של שאול (ושל שבט בנימין בכלל, כמו במעשה פילגש בגבעה^ו, ממנו יצא שאול^ז...) – הבטחון השלם הוא בטחון מופרז, אבל כשאינן לו כלים דתיקון הוא נשבר.

דוד הוא האמונה בהשגחה פרטית, כמו שמבאר הבעל שם טוב^ח עה"פ "ובקשו את הוי' אלהיהם ואת דויד מלכם וגו"^ט, אמונה לשון כלים (לשון מנא בארמית) – האמונה האיתנה

בטחון, כמו בפסוק "כי הוי' יהיה בכסלך"^י, שמשמעותו שה' הוא מבטחך, ובפסוק (בפרק עח בתהלים) "וישימו באלהים כסלם"^{יא}. כעת נכנסנו כבר ל-ב' כסלו, ומכיון שהשנה חשון היה חדש חסר הוא היום ה-61 בשנה. 61 שוה בגימטריא למלה שאנחנו מדברים עליה כבר כמה וכמה שיעורים^{יב} – "היום" (התשובה של המשיח לרבי יהושע בן לוי, ששאל אותו מתי הוא יבוא!). כלומר, היום הוא היום "היום" של השנה – אם נסיים היום את המאמר, בטוח שמשווח יבוא היום!

אמונה ובטחון – ניסן וכסלו – יהודה ובנימין

אמרנו שכסלו הוא החדש של הבטחון. מהו החדש של האמונה? מי שמכיר את הקבלת החדשים לכוחות הפנימיים של הנפש, הם מתחילים לפי הסדר מחדש ניסן ("החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה"^{יג}), שהוא חדש האמונה. אם כן, "אמונה ובטחון" הם קשר בין ניסן וכסלו (שני חדשי "גאולה" – סוד "גואל ראשון" ו"גואל אחרון"^{יד}, ודוק). ניסן הוא "ראש חדשים, ראשון גו"^{טו} ואילו כסלו הוא החדש התשיעי – כנגד שתי הספירות כתר ויסוד (המזל של חדש כסלו הוא

ג משיח ג, כו: "כי הוי' יהיה [= אלהים] בכסלך ושומר רגלך מלכד". ראה רש"י ש"כסלך" לשון מבטח וגם לשון כסיל, "דברים שאתה כסיל בהם" (ע"פ ירושלמי), וראה ביאור הגר"א.

ד תהלים עח, ז.

ה ראה משיעור י' חשון תשפ"א (שיעור 31 – נדפס בגליון וירא ש"ז).

ו סנהדרין צח, א.

ז משיח היום (= אני משיח = משוגע, וכמו שיתבאר בהמשך השיעור) בהכאה פרטית = 3580 = י"פ משיח (גילוי משיח בכל עשר ספירות בלימה ובכל עשרת כוחות הנפש!) היום ועוד ב כסלו (יום היום) = 179 = חצי משיח (3580 הנ"ל = 20 פעמים 179, ודוק).

ח שמות יב, ב.

ט ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים עד, ג.

י ברית = ו"פ אמונה, היינו אמונה פנים ואחור, כאשר שלמות האמונה היא היא הבטחון הגמור בהש"ת, ודוק.

יא תהלים טז, א.

יב ראה סוטה י, ב; ילק"ש נ"ך רמז תשעד; קהלת יעקב וישרש יעקב ערך 'מך'.

יג במאמר "כליל תכנית" הנדפס בסוף ספר יצירה.

יד ראה מלכים א פרק יב.

טו יומא יב, א.

טז שופטים פרק יט ואילך.

יז שמואל א ט, א"ב.

יח כש"ט (קה"ת) אות מו"י; דגל מחנה אפרים פרשת ואתחנן בשם הבעש"ט.

יט הושע ג, ה.

לאחשורוש. הפסוק הקודם ל"בך בטחו אבותינו" הוא "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל" עליו דברנו בשיעור הקודם¹⁷ – הסברנו, כדברי הבעל שם טוב¹⁸, ש"ואתה קדוש", הקדוש והנבדל ("נורא תהלת"¹⁹) "יושב" במציאות על ידי "תהלות ישראל", כשיהודי אומר 'ברוך ה'". ואז בא הפסוק הבא, "בך בטחו אבותינו בטחו וגו'".

יש כאן יחידה צמודה של שני פסוקים, בהם המלה "בטחו" מופיעה שלש פעמים: "בטחו" כתיב ג"פ בפסוק זה: "בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו. אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו",

יש על הפסוקים האלה ניגון חב"ד ידוע – מתאים שהוא יהיה הניגון ששרים בחדש כסלו בכל מקום. מתחיל כאן "בך בטחו" – "בך" הוא בעצמותך, דרך כב אותיות התורה. "בך" בדיוק מתאים להיום, ר"ת ב כסלו, החדש של הבטחון – כנ"ל. גם "פדה בשלום נפשי", ששרים בחדש הזה בי"ט כסלו ובי' כסלו מסיים "ואני אבטח בך"²⁰. שם הסיום הוא "אבטח בך" וכאן ההתחלה "בך בטחו".

ויש לומר שהם כנגד שלשה אבות – אברהם יצחק יעקב

אברהם אבינו הוא המאמין הראשון²¹, אבל שלשת האבות מתעצמים עם האמונה עד שהיא הופכת לבטחון²² – אצל כל אחד הבטחון באופי המיוחד שלו – לכן יש כאן שלש פעמים "בטחו". ה"בטחו" של אברהם וה"בטחו" של יצחק מופיעים באותו פסוק, כמו שקוראים השבת "ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"²³, התכללות של שניהם. ה"בטחו"

בהשגחה פרטית מכילה את האורות המרובים של הבטחון הגמור-המופרז שצריך להיות למלך ישראל (סוד "נצח ישראל"²⁴ – מלכות בית דוד²⁵), והוא סוד מיכל בת שאול שנישאת לדוד, מיכל אותיות כלים²⁶, כמבואר במ"א²⁷.

"בך בטחו אבותינו"

חוץ מהביאור האחרון שנשאר לנו ללמוד, יש עוד כמה הערות בפרק ז שדלגנו עליהן וצריך לחזור אליהן – נתחיל מהן.

הערה לז בפרק ז היא הערה על הפסוק "קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות"²⁸ בהקשר שלנו – הראיה איך המשיח מדלג כו' ו"הנה זה בא" היום. ההערה מדברת על המשך הפסוק:

והמשכו: "מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות", בזכות אבות ואמהות

בגאולת מצרים התקיים "קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות" וחז"ל דרשו²⁹ שה"הרים" הם האבות וה"גבעות" הן האמהות, ובזכותם ה' דילג את הקץ. כך גם בגאולה העתידה, ה"קול דודי הנה זה בא" הוא בזכות האבות והאמהות, וההערה כאן מדגישה שזכות האבות והאמהות היא דווקא זכות הבטחון:

– "בך בטחו אבותינו" (תהלים כב, ה).

זהו פסוק מתהלים כב ("בך"), "למנצח על אילת השחר" – מי זו "אילת השחר"? אסתר המלכה³⁰, שאמרה את הפרק הזה כאשר נכנסה

כ שמואל"א טו, כט.
כא רד"ק עה"פ.

כב מיכל כלים בגימטריא 100, סוד "מאה ברכות בכל יום" שתקן דוד כדי לבטל מיתת מאה אנשים בכל יום (טור או"ח סימן מו, וש"נ) – מיתה שהיא סוד השבירה של עולם התהו, ודוק. 100 הכלים מכילים את 613, תריג, האורות, סוד תשובה שלמה, כחו המיוחד של דוד המלך (ראה ע"ז ד, ב"ה, א).

כג ראה לחיות עם הזמן פרשת שמיני (מילואים) הערה לו.

כד שיר השירים ב, ח.

כה ר"ה יא, א; שמות רבה טו, ד.

כו יומא כט, א. וראה מגילה טו, ב; ילק"ש תהלים רמז

תפרה.

כז ח"י חשון השתא (נדפס בגליון תולדות).

כח לקו"ש ח"ז עמ' 135. וראה אור ישראל ח"א עמ' צא.

כט שמות טו, יא.

ל תהלים נה, כד.

לא שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

לב על אברהם כמאמין ובוטח דובר גם בשיעור ז"ך אלול תשע"ז פ"ג (אמונה ובטחון 3).

לג בראשית כה, יט.

אנחנו לומדים הרבה על עוד משמעויות של "היום", עוד פסוקים חשובים עם "היום" שאליהם התכוון משיח. אפשר להגיד שהפסוק הכי חשוב של "היום" שנאמר במשיח הוא "הוי" אמר אלי בני אתה אני [=] היום ילדתיך"^{לח}. פסוק של "היום", שכתוב בו גם "בני אתה", בן (המספר של התבה "היום" בפרק זה). שם "היום" היא רק התבה ה־נא והתבה ה־בן היא "ילדתיך":

בפרק ב התבה ה־בן הוא "ילדתיך" שלאחר "היום" ודוק.

"ילדתיך" הוא סוד הדעת, ראשית התקון [לידה מחדש] של עולם התהו שנשבר החל מספירת הדעת שבו כנודע.

אנחנו מדברים על בטחון מופרז, שיש בו ממד של תהו, אבל צריך שיהיו לו גם כלים דתיקון. מה קורה כשאין כלים דתיקון? שבירת הכלים. השבירה התחילה בספירת הדעת^{לט}. מי שאין לו כלים דתיקון – המקום הכי פגיע אצלו הוא הדעת. דעת היא כח של התקשרות. מי שהדעת אצלו פגומה לא מצליח להתקשר, למציאות, לרבי, למישהו אחר. אחרי השבירה, בשביל להביא את המשיח צריך לידה מחדש – שמתחילה מהתיקון של הדעת, "ילדתיך" בגימטריא דעת.

ב. בטחון בלי פחד

"פרזות תשב ירושלם"

קעת נעבור לביאור שנשאר לנו – ביאור ז לפרק ז, ביאור מרכזי ועיקרי לכל הנושא כאן. בפנים מוסבר שבטחון מופרז הוא בסוד "פרזות תשב ירושלם"^מ. בפסוק כתוב "פרזות תשב ירושלם מרב אדם ובהמה בתוכה" והפסוק הבא הוא "ואני אהיה לה נאם הוי' חומת אש סביב...". השרשים פרז ו־פרץ מתחלפים (באותיות השיניות) – ה"פרזות" הולך כאן

של יעקב מופיע בפני עצמו, בפסוק הבא.

קעת יש כאן רמז יפה:

ג"פ בטחו עולה שלמות הבטחון

"בטחו" שוה 25 ושלש פעמים "בטחו"

שכתוב כאן עולה 75 – בטחון. המלה בטחון מתחילה "בטחו" וה־ן שוה עוד פעמיים "בטחו".

"בטח בה לב בעלה"

יש כאן בהערה עוד רמז יפה:

מתחלת הפרק מקומיהן של ג"פ "בטחו" אלו

הם התבה הל; הלב, הלח, ביחד שלמות של מאה, שעולה ארבע פעמים "בטחו", לרמז על התכללות ארבע אמהות בשלשה אבות ודוק.

יש ענין לספור מיקומים של מילים. בכלל, הכלל הוא שאבא ואמא, חכמה ובינה, הם זמן ומקום^{מא}. אם כן, התבוננות במיקום של משהו היא כבר משהו נשי־אמהי, "אי זה מקום בינה"^{מב}, וכאן באמת הרמז קשור לאמהות. יש כאן שלשה "בטחו" גלויים, אבל המיקומים שוים 100, ארבע פעמים "בטחו" – רמז לארבע האמהות. כלומה, מאחורי הבטחון של האבות – פנימיות הבטחון של שלשת האבות – עומד הבטחון של ארבע האמהות. איפה רואים שאת הבטחון הבעל מקבל מהאשה? בפסוק שנאמר עוד מעט ב"אשת חיל" – "בטח בה לב בעלה"^{מג}.

"היום ילדתיך"

נלך אחורה לעוד הערה כאן – הערה כ. אליהו הנביא מסביר לרבי יהושע בן לוי שכאשר משיח אמר "היום" הוא התכוון ל"היום אם בקלו תשמעו"^{מא} – יש תנאי ל"היום". כמו שאמרנו, יש ענין לספור מיקומי מילים, וכאן המלה החשובה היא "היום":

בפרק זה בתהלים, "היום, אם בקולו תשמעו"

הוא התבה ה־בן.

לד ראה באורך מבחר שיעורי התבוננות חט"ו ובכ"ד.

לה איוב כח, כ.

לו משלי לא, יא.

לז תהלים זה, ז.

לח שם ב, ז.

לט ע"ח ש"ח פ"ד (מ"ת).

מ זכריה ב, ח.

מופתע מהאמת שבדבר, על דרך מאמרו של יעקב אבינו, עמוד האמת – "אכן יש הוי' במקום הזה ואנכי לא ידעתי גו"^מ, ומתוך כך הוא מבין שביחס לתורה בכלל טוב להיות "פתי יאמין לכל דבר". הוא שומע משהו אמתי מהרבי, "ניכרין דברי אמת", והוא מבין שזהו מישהו שאפשר לסמוך עליו, שהוא אומר אמת, ולכן ראוי להיות ביחס אליו "פתי יאמין לכל דבר". אז ה"יאמין לכל דבר" הוא תכונה חיובית של ילד – דעת דקטנות שיש בה את מעלת התמימות של "בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך" (סוד הדעת של "אני היום ילדתיך" האמור במשיח, תיקון שבירת הדעת בעולם התהו, כנ"ל)^מ.

אל־פחד

הווארט כאן הוא שבשביל בטחון – ודאי בטחון מופרז, "פרזות תשב ירושלם" – צריך לא להיות פחדן. זהו בעצם היסוד של החסידות, הצוואה שקבל הבעל שם טוב מאביו רבי אליעזר לפני שהתייתם – אל תפחד משום דבר חוץ מהקב"ה^מ. הכוונה כאן היא לא למישהו שב'עבודה' מתגבר על הפחדים שלו, אלא למישהו שלא יודע פחד מהו. יש אנשים שבאופן טבעי לא יודעים מהו פחד – אדם כזה יכול לבטוח בבטחון שלם, בטחון מופרז.

אדם החושש מן האכזבה, מפחד להאמין. יש מי שמפחד שמישהו ירביץ לו – זהו פחד חיצוני. פחד פנימי יותר הוא הפחד להתאכזב – אדם פוחד להאמין במשהו, כי הוא חושש שבסופו של דבר הדבר לא יתגשם והוא יתאכזב. בשביל להאמין ולבטוח צריך לא לפחד משום דבר – כולל לא לפחד מאכזבות. היכולת להאמין, להתמסר, לבטוח בכל יום

עם "עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל"^מ, חומת אש שהולכת ומתפשטת. הכח של "ופרצת", שהוא ההמנון שלנו.

כאן מוסבר שהתכונה של "פרזות" של העיר מעידה על האופי הפנימי של יושבי העיר – אופי של בטחון מופרז, ללא כל חשש:

המצב של "פרזות" מורה על חוזקם הפנימי של יושבי העיר אשר אינם חוששים מפני אויב, כפי שאמר משרע"ה למרגלים: "וראתם את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה... ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים" (במדבר יג, יח"ט), ופרש"י "סימן מסר להם: אם בפרזים יושבין חזקים הם, שסומכים על גבורתם, ואם בערים בצורות הם יושבין חלשים הם".

"פתי יאמין לכל דבר"

כן הוא הדבר ביחס ליכולתו של האדם להיות (במודעות שלמה) "פתי יאמין לכל דבר":

עוד היה כתוב בפנים ש"פרזות תשב ירושלם" ר"ת פתי – "פתי יאמין לכל דבר"^מ. האם טוב להיות פתי? בפשט הפסוק, לא בטוח שטוב להיות "פתי יאמין לכל דבר", אבל חז"ל דורשים זאת גם כמעלה (כפי שמובא כאן בהמשך הביאור).

יש כאן ענין יסודי, שמופיע גם בתוך המאמר וגם בהערה שנקרא עוד מעט וגם כאן בביאור: האמונה של "פתי יאמין לכל דבר" יכולה להיות אמונה של תהו – שמישהו מאמין בכל דבר, גם בדברים לא נכונים, בצורה של תהו שנשברת בסוף. איך אפשר להיות "פתי יאמין לכל דבר" בצורה מתוקנת? כתוב ש"ניכרין דברי אמת" – כשאדם שומע משהו אמתי, גם אם אינו מבין אותו עד הסוף, הוא מכיר באמת שבו ומאמין לו. זהו 'חוש' יהודי מיוחד, שרואים הרבה פעמים דווקא אצל בעל תשובה – הוא שומע משהו מהתורה, וניכר לו שזה דבר אמת (עד כדי כך שהוא עומד משתאה ומשתומם מול גילוי האמת,

מג בראשית כח, טז.

מד "כל דבר" היינו יסוד ("כל") ומלכות ("דבר") – ה"פתי" מסוגל (בכח הפתוי שלו) ליחד תמיד יסוד ומלכות מכח האמונה הפשוטה שלו, "יאמין [ייחד] לכל דבר", וד"ל. מה שבחי הבעש"ט פ"א. וראה אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים.

מא ע"פ פסיקתא רבתי פ"א.

מב משלי יד, טו.

בשביל להביא משיח צריך להתגבר על פחד הנחש - לא לפחד מאי־שפיות

"משגע איש הרוח"^{מח}.
איך קוראים לפחד מאי־
שפיות? פחד הנחש. בספר על
הרפואה אנחנו מסבירים^{מט} שיש
שלשה סוגים של פחד - פחד
הנחש, פחד הארי ופחד הזאב.³

מלמטה למעלה, פחד הזאב הוא הפחד מאונס,
פחד האריה הוא הפחד ממות ופחד הנחש הוא
הפחד משגעון, הפחד הכי גדול. **נחש** בגימטריא
משיח - הוא הלעומת־זה של משיח, ה'אנטי־
משיח'. בשביל להביא משיח צריך להתגבר על
פחד הנחש - לא לפחד מאי־שפיות.

השפיות האמתית

רק במצב נפשי שכזה [שהוא אכן מצב חזק
מאד - שלמעשה רחוק הוא ביותר מאי־שפיות
הדעת כפשוטה, עד שהוא אפילו המצב ה"שפוי"
ביותר] אכן פרוזות תשב ירושלים" - "ושקטתם
ואין מחריד".

המצב של מי שלא יודע פחד, לא יודע
אכזבה ולא מפחד ממנה, לא מפחד מנפילות
ואפילו לא מפחד להיות משוגע (ובוודאי לא
מפחד להחשב משוגע)^{כג} - הוא המצב הכי חזק
ושפוי. מה פירוש שפוי? כמו בכל דבר, כדי להבין
מלה צריך לחפש את ההופעות שלה בתנ"ך. יש
פסוק באיוב - בפרק שנלמד בקרוב, מי שלומד
את הפרק הימי - "ושפו עצמתי"^{כד}. המפרשים
מסבירים ש"שפו" הוא לשון שבירה וכתיתה^{כז}
ויש גם מי שמסביר הוא לשון גובה^{כח}. יש מי

מח הושע ט, ז.

מט רפואה שלמה ח"ב. וראה באריכות בספר אדמה
שמים ותהום מאמר "נסי נסים".

נ על פי ברכות יג, א.

נא ובדרך צחות: אכן, ישנם בין אנ"ש הסובלים מאכזבה
נפילה שגועון, אך כך הם מבררים את רפח הניצוצין -
הקדושים שנפלו ומתו ופועלים בהם תחית המתים -
אכזבה נפילה שגועון ר"ת אנ"ש (משולש שם הוי') ושאר
האותיות עולות רפח.

נב איוב לג, כא.

נג כך באבן עזרא ובמצודות.

נד הרלב"ג והמלבי"ם.

ש"היום" ממש בא המשיח [אפילו
לאחר שגם אתמול ושלשום וכו'
האמין ש"היום" יבוא המשיח,
וככל הנראה עדיין לא בא], תלויה
בחוזק פנימי רב,

איך המשיח אומר שיבוא

"היום" בלי לחשוש? הרי גם אתמול הוא אמר
"היום" ולא בא, וגם שלשום הוא אמר "היום"
ולא בא - כל יום הוא מתאכזב (ומאכזב). איך
הוא ממשיך בכך? כמו שאמרנו שיש מי שלא יודע
פחד מהו - המשיח גם לא יודע אכזבה. הוא לא
מפחד להתאכזב היום, כי גם אתמול ושלשום לא
התאכזב - אין אצלו עבר, מה שקרה לא תופס
אצלו מקום. האכזבות הקודמות לא החלישו
אותו, ולכן הוא חזק ולא פוחד להתאכזב שוב.

באי־פחד מפני מה שעלול להיות אם...

זהו אי־פחד מאכזבות - ממה שעלול
לקרות אם מה שבטחתי בו לא יקרה, אם מה
שאני מנסה לעשות לא יצליח.

אי־פחד מפני נפילות רבות

"שבע יפול צדיק וקם"^{מח}, גם הצדיק נופל, שוב
ושוב, בדברים לא־רצויים. אמנם, כמו שכתוב
בהקדמת שער היחוד והאמונה, "חנוך קטן",
הנפילה היא לפי ערכו - אבל עדיין זו נפילה.
בשביל לבטוח צריך לא לפחד מהנפילות הללו,
לדעת שכל נפילה היא "ירידה צורך עליה"^{מט}.

ואף מפני השגעון ואבוד שפיות הדעת לכאורה
[כפי שאכן נקרא הנביא בפי הבריות - "משוגע"].

אם מישהו בוטח במשהו בלי להתיימש,
בלי להתחשב במציאות, הוא נראה משוגע.
חב"דניקים אומרים "משיח נאו", אומרים שהרבי
הוא המשיח, אפילו אחרי ג' תמוז - משוגעים...
הרבי אמר כל יום שמשיח בא "תכף ומיד ממש",
"היום" - זהו שגועון (הרבי התבטא על עצמו
'אני משוגע על משיח'). כך גם הנביא נקרא

מו משלי כד, טז.

מז לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה אמונה
ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ'
רד; שיעורי כי"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).

העצמית שלו ומצד החויה הפנימית שלו אינן מפתיעות או מאכזבות אותו, משום שהוא מודע לשפלותו הקיומית והאכזבות והנפילות 'טבעיות' עבורו. "כל ישראל ראויים למלכות"^{טב}, "בני מלכים"^{טג} ו"מלכים"^{טד} – אצל כל אחד יש ניצוץ של רוממות עצמית וגם של שפלות אמתית, באמצעותן הוא יכול להיות שפוי באמת, ללא חשש מאכזבות, מנפילות או מאיבוד שפיות.

רוממות, בטחון ושפלות

הזכרנו בדרך אגב שנגענו, בהמשך לשיעורים האחרונים, ברצף פסוקים בתחלת פרק כב. כדאי להתבונן בכך יותר בתשומת לב: פסוק ד הוא "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל" – פסוק שעוסק ברוממות אל במדרגה הכי גבוהה שלה ("ואתה קדוש", שהוא ה"נורא תהלות" כפי שהסברנו), אך כפי שהיא מתיישבת שורה בעבודת ההילול של האדם ("יושב תהלות ישראל"). כפי שהוזכר, אותה רוממות משתקפת ברוממות העצמית של המלך דוד וזרעו אחרי, הזוכים ב"כתר מלכות" (והניצוץ שלהם בכל ישראל, וכמאמר מורנו הבעל שם טוב שבכל איש ישראל ישנו ניצוץ של מלך המשיח^{טו}). שני הפסוקים הבאים הם פסוקי הבטחון של שלשת האבות – "בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו. אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו". אחר כך בא הפסוק "ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם" – פסוק של שפלות האדם, השייך במיוחד לחוית השפלות של המלך דוד.

רואים כאן, באופן מובהק, שהבטחון הוא כח לחבר בין הרוממות והשפלות^{טו} – מתאים למה

שאומר שגם שפיפון, סוג של נחש^{טז}, הוא לשון שפיות – מעניין שדווקא נחש, הפחד משגעון, מאי-שפיות, קשור למושג שפיות.

בקליפה הקשר בין גובה לשבירה הוא "לפני שבר גאון"^{טז} – מישהו מתגאה ובסופו של דבר הוא ישבר בעקבות גובה הגאווה שלו. אבל בקדושה, אצל מלך המשיח, שתי התכונות מתקיימות במקביל. תמיד מסבירים^{טז} שיש למלך שלשה 'רבדים' – התנשאות על עם בחיצוניות, שפלות בפנימיות ועוד יותר עמוק-גבוה בנפש יש לו רוממות עצמית. הגובה של המלך הוא הרוממות העצמית שלו – המקום שהוא מרומם מעל כולם, בלי שום קשר למצב החיצוני-המציאותי שלו (כמו "קדוש ישראל" שהוזכר לעיל). על הרוממות העצמית כתוב על בית דוד – שזכה בכתר מלכות לו ולזרעו הכשרים אחרי^{טז} – שהעטרה (של דוד) הולמת^{טז}. אבל הרוממות העצמית לא נמצאת במודע של המלך כל הזמן. המלך אמנם יודע שהוא 'משהו מיוחד', אבל החויה הקיומית שלו היא כמו שאומר דוד המלך בפסוק הבא אחרי פסוקי ה"בטחו" – "ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם"^{טז} (פסוק שר') אשר הרבה לחזור עליו). המלך מרגיש שפלות אמתית, "ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני"^{טז}, כך שאצלו הגובה והשבר מתקיימים בו-זמנית.

השילוב הזה נותן למלך שפיות אמתית – חוזק פנימי שלא מתפעל משום אכזבה או נפילה, שמצד העצם שלו אינן פוגעות בו וברוממות

נה כברכת יעקב אבינו לשבת דן – ממנו שר צבאו של מלך המשיח, כנודע (זהר ח"ג קצד, ב. ראה עמק המלך שט"ז פ"ח; מגלה עמוקות פרשת וישב) – "יהי דן נחש עלי דרך שפיפון עלי ארח" (בראשית מט, יז). נחש = משיח, כנ"ל, ואילו נחש שפיפון = משיח במילוי: **מם שין יוד חית!**

נו משלי טז, יח.

נד שיעורים בסוד ה' ח"ד עמ' קכח; וכמטמונים תחפשנה ח"ב עמ' קצא ואילך. ובכ"מ.

נח תהלים פט, ל"ד.

נט עבודה זרה מד, א.

ס תהלים כב, ז.

סא שמאליב, ב. כב.

טב הוריות יג, א.

טג שבת פ"ד מ"ד.

טד מובא בשם הירושלמי. ראה זהר ח"ב כו, ב; ח"ג כח, א; שם רכג, א.

סה ראה מאור עינים פרשות שמות ופינחס בשמו.

סו ובמושגים הפנימיים המדויקים: בין שרש המלכות בכתר (רוממות עצמית) לבין גילוי המלכות למטה (שפלות) נמצאים כל כוחות המודע הנכללים כאן בשלשת ה"בטחו" שכנגד האבות – שרש האבות חב"ד (בסוד

אמת" ו"פתי יאמין לכל דבר":

אדם ובהמה הוא סוד תקון מה וכן בשרש העליון ("כד אתתקן רישא דעמא אתתקן כולא עמא"), דהיינו שתי הבחינות של "ניכרים דברי אמת" (מה), ו"פתי יאמין לכל דבר" – "בהמות הייתי עמך" (בן), כמבואר בפנים. ובכל זאת "רב אדם ובהמה" הוא ע"ד "רב תבואות בכח שור", שכח הרבוי המופלג הוא מצד הבהמה – בן [משא"כ אדם – מה הוא בסוד המעט, שממעט את עצמו וד"ל], ועל כן ר"ת "פרזות תשב ירושלים" הוא פתי דוקא.

במושגי הקבלה, בעולם התיקון כל מדרגה מורכבת מיחוד של שם מה (אדם) ושם בן (בהמה), החל מהמדרגה העליונה ביותר – "רישא דלא ידע ולא אתידע", בה מתחיל התיקון. הכח הפנימי של הדרל"א הוא כח האמונה, ובו גופא יש אמונה של אדם, "ניכרין דברי אמת", ואמונה חיובית שבבחינת בהמה, "בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך"^{טז} (כמו שעוד נראה בהערה שנחזור אליה). התיקון הוא לכלול את שניהם יחד, אבל העוצמה והריבוי, "רב אדם ובהמה", שהם הגורמים ל"פרזות תשב ירושלים", באים דווקא מהבחינה של הבהמה, "רב תבואות בכח שור"^{טז}, לכן ראשי התיבות של הפסוק הם פתי, בחינת האמונה ה'בהמית' דווקא. לאידך:

הדיוק שהמצב של "פרזות" לעתיד לבא שייך לעיר הקדש ירושלים דוקא, "ושם העיר מיום הוי' שמה" (סוף יחזקאל), היינו שהבטחון ה"מופרז" ד"פרזות תשב" יבא מתוך בטול גמור דשלמות היראה – "ירושלים" (שמזה תומתק דרשת חז"ל את הפסוק "פתי יאמין לכל דבר" בהמתיחס למשה רבינו ע"ה בתחלת נבואתו בסנה [שמו"ר ג, א], שהרי משה רבינו הוא ענין שלמות היראה ובטול במציאות כנודע וד"ל).

כלומר, כל הבטחון המופרז כאן הוא לא של

שהוסבר בהרבה שיעורים^{טז} שבטחון הוא לשון דבק (כמו "וטח את הבית"^{טז}). הבטחון מחבר-מדביק בין ה' המרומם והאדם השפל – בטחון מתוקן, של "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל"^{טז}, מחבר בין הרוממות האלקית, שמאפשרת לאדם לפעול, לאדם השפל מצד-עצמו. גם בתוך נשמת דוד המלך, הבטחון מחבר בין הרוממות העצמית לבין השפלות בתכלית (או, בסגנון שיותר תואם את דברינו לעיל, הבטחון המתוקן 'עטוף' ברוממות העצמית והשפלות בתכלית, המעניקות חוזק נפשי ושפיות אמתית). ורמז: **רוממות אל בטחון שפלות האדם** (1664) עולה 64 פעמים הוי', העולה פעמיים **ארץ ישראל, ארץ ישראל** דלעילא ו**ארץ ישראל** דלתתא^{טז} ("ארצות החיים"^{טז} בהן מתהלך דוד המלך לפני ה', נע בין הרוממות העצמית שלו, הנעוצה בארץ ישראל העליונה, לבין השפלות שלו המתבטאת בארץ ישראל התחתונה, "טובה הארץ מאד מאד"^{טז} לה יכול לזכות רק המקיים בעצמו "מאד מאד הוי שפל רוח"^{טז}, כנודע^{טז}).

מאדם ועד בהמה

והנה המשך הכתוב "פרזות תשב ירושלים" הוא "מרב אדם ובהמה בתוכה".

העיר לא יכולה להיות מוקפת חומה, אלא חומת אש המתפשטת עוד ועוד, בגלל שיש בתוכה "רב אדם ובהמה". מה הם האדם ובהמה? שני המושגים שהזכרנו לעיל, "ניכרין דברי

"אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב", האבות עצמם בחג"ת ובטחון האבות בנה"י – ודוק.

סז ראה החל משיעור 7 ("ז' טבת תשע"ח). וכבר בגוף המאמר עמ' 10 ואילך.

סח ויקרא יד, מב.

סט דברים ח, יח.

ע עוד ברמז זה ראה בשיעור "דבר השמיטה" שנדפס בגליון תולדת השתא.

עא תהלים קטז, ט.

עב במדבר יד, ז.

עג אבות פ"ד מ"ד.

עד מרבי מנחם מענדל מויטבסק. מובא בבוצינא דנהורא ערך "ארץ ישראל".

עה תהלים עג, כביכ.

עו משלי יד, ד.

במצב של חשך, של חוסר בהירות גמור. אך עיקר מצותו הוא לראותו ביום, ענין הבטחון גמור.

בכל זאת, לא מדובר על אמונה 'חשוכה' בלבד, שגם אם איננו מבינים כל מה שה' עושה הוא לטובה (כמו שהסברנו באריכות על אמונה), אלא בבהירות-עיוורת שיהיה טוב בטוב הנראה והנגלה, בטחון מוחלט ומופזז. את ה'שחור' של התכלת צריך לראות ביום (התכללות של מדת לילה ביום, כמו שנראה עוד לקמן).

על כן התכלת שבציצת הוא סימן לאתחלתא דגאולה ודוק}.

התכלת היא המעבר בין החשך לאור, בין הלילה ליום^פ, בין הגלות לגאולה. כל הסוד של התכללות היום והלילה שייך לזמן של "אילת השחר"^{פא} (הזמן של "אתחלתא דגאולה", כמבואר בחז"ל^{פב}), ה"למנצח על אילת השחר מזמור לדוד" שהארכנו בו.

"בהמות הייתי עמר"

נחזור להערות שנשארו לנו. יש כאן עוד הערה שמתקשרת לכל מה שדובר בביאור הזה – הערה לד:

עין בספר הקצורים לתניא, לכ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע, ע' קא.

היחס בין "פתי יאמין לכל דבר" ל"ניכרין דברי אמת", שהוא מיסודות החסידות, מופיע אצל אדמו"ר הצמח צדק.

הסברנו שיש מעלה ב"פתי יאמין לכל דבר", ה"רב תבואות בכח שור" שגורם ל"פרזות תשב ירושלים". כאן מובאת לזה אסמכתא מהתניא: שרש בחינת "פתי יאמין לכל דבר" שלמעלה מבחינת "ניכרין דברי אמת" הוא הענין המבואר בתניא ספמ"ו עה"פ "בהמות הייתי עמר": "ומ"ש בהמות לשון רבים לרמז כי לפניו ית' גם בחי

'סתם' ערי פרוזות – הוא של העיר ירושלים, מקום של גילוי אלקות ("הוי' שמה"), של יראה עילאה (ירושלים שהיא שלמות היראה, יראה-שלם) ושל בטול מוחלט, המדרגה של משה רבינו (שאמר "ונחנו מה"^{טז}), וענינו הבטול של שם מה, של אדם – הבטול לאמת של התורה^{טז}, תורת משה, כנ"ל).

סוד התכלת

יש כאן עוד רמז, בדילוג של ארבע אותיות:

בדלוג שוה רמוזה תבת "פתיל" ב"פרזות תשב ירושלים" – ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת, נוטריקון פתי יאמין לכל היום אין לנו תכלת – יש אמנם אנשים שכן הולכים עם תכלת, אבל באופן כללי (לכלל

ישראל) התכלת לא חזרה. מה ההבדל בין הלבן והתכלת שבציצית?

[סוד הציצת הוא ענין "ניכרין דברי אמת", ההצצה במי ש"מציץ מן החרכים", ואילו פתיל תכלת הוא בסוד "פתי יאמין לכל דבר",

ציצית היא לשון הצצה – ה' "מציץ מן החרכים"^{טז} והציצית נותנת לנו אפשרות להציץ במי שמציץ עלינו. זהו כח הלבן שבציצית, ה"ניכרין דברי אמת", בהירות שמבדיקה. לעומת זאת, פתיל התכלת שייך ל"פתי יאמין לכל דבר", כח האמונה ה'בהמי'. היום רגילים לקרוא תכלת לכחול בהיר, אבל התכלת האמתית דווקא כחול עמוק שנוטה לשחור:

ושעל כן צבעו נוטה לחשכת הלילה – "אמונתך בלילות" –

האמונה של "פתי יאמין לכל דבר" היא

התכלת היא
המעבר בין החשך
לאור, בין הלילה
ליום, בין הגלות
לגאולה

פ ראה גם ברכות פ"א מ"ב.

פא ראה אבן עזרא עה"פ, ובאורך – בהקשר דנן – בדברי המלבי"ם, עיי"ש!

פב ירושלמי ברכות פ"א ה"א.

עז שמות טז, ד"ח.

עח תורה עולה אהבה, של "אחד היה אברהם", פעמים בטול, של משה רבינו, כנודע.

עט שיר השירים ב, ט.

חז"ל ("כחשיכה כאורה" היינו הארת עצמות מדת יום במדת לילה – "ואמונתך בלילות", גלוי פנימיות המוחין בתורה הנלמדת בלילה דוקא וד"ל).
 כעת לילה ואנחנו לומדים תורה, כמאמר חז"ל¹⁸ שלא נברא לילה אלא לגירסה, ללימוד תורה, ובפרט ליל שבת קדש, שכולו אור ויום¹⁹... על בחינת "ואמונתך בלילות" נאמר "לילה כיום יאיר"¹⁹ באור האמונה הטהורה.

ג. רפואת המשיח נגעים – פגם בעקבות שקר

יש כאן עוד הערה אחת, מאד חשובה: אליהו הנביא אומר לרבי יהושע בן לוי שהמשיח נמצא בין המצורעים בשערי רומי. למה המשיח מצורע?
 "על לשה"ר באים הנגעים" [ראה ערכין טז, א; ויק"ר טז, א; שם ח', ד ועוד], וכן אמרו: "עינים רמות לשון שקר... יפיח כזבים עד שקר ומשלח מדנים בין אחים' כולם לקו בצרעת" (שם טז, א). ובאופן כללי נאמר: "שומר פיו ולשונו שומר מצרת נפשו", אל תקרי 'מצרת' אלא 'מצרעת'" [תנחומא, מצורע ב].

מצורע הוא מוציא-רע¹⁸, מוציא שם רע. כל הענין של צרעת קשור ללשון הרע בפרט ולא-שמירת הלשון בכלל, שכולל גם שקר. בעל החפץ חיים השקיע הרבה מאד מהחיים שלו בענין שמירת הלשון, ואחד הספרים שלו הוא "חובת השמירה" – לא ספר גדול – עשרה כללי שמירה, עשרה סוגי דיבורים אסורים שצריכים להשמר מהם, שאחד מהם הוא שקר. את עשרת סוגי הדיבורים האסורים אנחנו מקבילים¹⁹ כנגד עשר הספירות:

והנה מבואר במ"א, בסוד שמירת הלשון, שיש

דעת העליון הכולל חו"ג נדמה כבהמות ועשייה גופנית לגבי אור א"ס כמ"ש כולם בחכמה עשית ונק' בהמה רבה כמ"ש במ"א. והוא שם ב"ן בגימ' בהמ"ה שלפני האצילות". והיינו ההכרה שמצדו ית' הכרתנו שבבחינת "ניכרים דברי אמת", בדרגתה הכי נעלית [ועד לכתר דמה שבפנימיות רדל"א, שמצד מלכות דא"ק השורה בו נדמה כבהמה – "כתר עליון אע"פ דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם איהו קדם עילת העילות"], נדמה כבהמות ועשייה גופנית וד"ל.

גם המדרגה הכי גבוהה שבכתר, רדל"א, היא כבהמה ביחס למה שמעליה – הכתר העליון הוא "אוכם", חשוך ושחור, ביחס לעילת העילות. זהו גילוי ה"מלכות דאדם קדמון" שלמעלה גם מרדל"א ושורה בתוכו. במדרגה הזו, גם ההכרה הכי גבוהה ובהירה שלנו, ה"ניכרין דברי אמת", היא כבהמה. לכן ה'סך הכל' כאן הוא "בהמות הייתי עמך".

והוא בסוד "היום לעשותם" כמבואר לעיל, שרש הכלים שלמעלה משרש האורות – "מה פשפשת וכו'" וד"ל.

אחרי כל ההכרה שלנו, כל האור, יש שרש יותר גבוה לכלים, לעשייה, וגם אחרי כל העשייה שואלים בן אדם "מה פשפשת"¹⁹ – מה בכלל הרהרת כו'?

וזוהו דבטחון עולה לילה,

הבטחון המוחלט, המופרז, הוא חשוך (כמו ה"פתיל תכלת" הנוטה לשחור, כנ"ל) – "אוכם איהו קדם עילת העילות".

אך כמז"כ עולה כהן, שהוא איש חסד בבחינת "להגיד בבקר חסדך" וכנ"ל,

יש כאן התכללות של מדת יום במדת לילה ושל מדת לילה במדת יום, כפי שתקנו חז"ל¹⁹ בברכת "יוצר המאורות":

אלא שהוא ענין התכללות והארת עצמות מדת לילה ביום ("בורא חשך" ב"יוצר אור"). כתקנת

18 ראה עירובין סה, א.

19 ראה טעמי המנהגים עניני שבת אות תכח. וש"נ.

20 תהלים קלט, יב.

21 פס ויקרא רבה טז, ו.

22 פט מלכות ישראל ח"ב מאמר "שמירת ברית הלשון".

פג הקדמת הזהר א, ב.

23 פד ברכות יא, ב.

רוצה לבוא "היום", אבל הוא חושב שהמשיח לא מסוגל לקיים את ההבטחה שלו לבוא "היום" משום שהוא פגום ביסוד שלו, פגום במדת השקר – לכן הוא נגוע ולכן הבטחותיו לא מתקיימות.

נגעי המשיח ורפואתו

אכן, רבי יהושע בן לוי היה צריך לדון את המשיח לכף זכות, כפי שמלמד אותו אליהו הנביא:

[ולא נסה ללמד עליו שום זכות – והלוא מצוה לדון את כל האדם לכף זכות – ודוק]. אך באמת נגעי המשיח הם נגעי הדור – "והוא מחולל מפשעינו" – אליבא דאמת, נגעי של המשיח אינם בשל ה'שקר' שלו, אלא בגלל בני הדור. אליהו אומר לרבי יהושע בן לוי שה'היום' של המשיח אינו שקר, אלא הוא מותנה – "היום אם בקלו תשמעו". כפי שהסברנו, צריכים לשמוע בקולו של המשיח עצמו – אם שומעים בקולו ו'נדבקים' בבטחון האמתי שלו, משיח יבוא היום. אם הנגעים של המשיח תלויים בנו, ואנחנו לא קיימנו את "היום אם בקלו תשמעו", כיצד הוא חי?

ובכל זאת הוא חי באופן נסי שלמעלה מהטבע ואין נגעיו נוגעים כלל במדת בטחונו העצומה שהיא אמת לאמיתו מצד עצמו וכנ"ל [והיינו המדרגה החמישית שבענין סוגי הרפואות המתבארות בספר חנה אריאל לרבי יצחק אייזיק מהומיל זצ"ל, פ' אחרי-קדושים עיי"ש [ועיין בבאורים לפרק זה, אות ה, שם נביא את דבריו], אך למדרגה הששית עדיין לא בא, ולה הוא מחכה ודוק היטב].

כאן יש עוד ענין גדול, שמואב בביאור השמיני לפרק הזה – ביאור שלמדנו פעם, ולא נחזור עליו כעת – בשם רבי אייזיק מהומיל זצ"ל. רבי אייזיק כותב שיש שש מדרגות של רפואה. המדרגה העליונה, הששית, היא רפואה לגמרי מחוץ לגדר הטבע. צריך לדעת שהמשיח הוא חולה בהגדרה, "מחלל מפשענו"^צ, אבל הוא לא

עשרה כללי השמירה [המנויים בספר "חובת השמירה" לבעל ה"חפץ חיים" זצ"ל] כנגד עשר ספירות בלימה [מלשון בולם פיו], ושם נתבאר שדבור של שקר פוגם בספירת היסוד – אות ברית קדש, אות אמת – דוקא עיי"ש. ואזי ראוי הנגע לבא במקום הברית ששם הבחנת המלך, סוד גלוי העטרה וגלוי אור החשמל המקיפו, וכמבואר בחז"ל [ראה סנהדרין קא, ב].

היחוד של המלך – שצריך להיות בעל הבטחון הגדול, כנ"ל – מופיע בספירת היסוד, בכח של הברית. תיקון הברית שייך גם לבנות – ברית היא כח של התקשרות. יש התקשרות לקב"ה, התקשרות לרבי, התקשרות לתורה, התקשרות לבן/בת זוג, התקשרות לחברים, התקשרות גם לארץ ישראל. פגם הברית הוא שאין כח של התקשרות, שאין נאמנות, לכל מה שצריך להיות מקושר אליו. הכח הפנימי של ספירת היסוד הוא אמת – כח לאמת ולממש דברים^צ – והשקר הוא הפגם בכח של היסוד-הברית, בכח האמת וההתקשרות (שהיא ברית-אמת).

כשאות הברית נגוע אינו מסוגל לקיים את הבטחתו,

כמו שלמדנו הרבה^{צא}, הבטחון שייך לספירות נצח-הוד-יסוד, למוטבע שבנפש. הנצח וההוד הם הכליות שנקראו "בטחות"^{צב}, הן הכח להבטיח, והיסוד הוא הכח לקיים. כשמישהו פגום בברית, כשאין לו כח של התקשרות – הוא לא יכול לקיים את הבטחות שלו.

ועל כן כאשר המשיח הבטיח לריב"ל "היום" ולא בא, נדמה לו לריב"ל שמישיח פגום [זה מכבר] במדת השקר דוקא

רבי יהושע בן לוי מסיק שהמשיח נגוע משום שהוא 'שקרן'. הוא לא חושד במשיח שהוא לא

צ ראה סוד ה' ליראיו ש"א פי"ב (ובשיעורים בסוד ה' ח"ג שם).

צא החל מתחלת לימוד המאמר, בשיעור י"ט תמוז ע"ד פ"א.

צב תהלים נא, ח; איוב לח, לו.

כמו שהוסבר). המדרגה הזו מתקיימת במשיח בזמן הגלות, ולכן המשיח, למרות שהוא חולה אנוש, יכול לומר בחיוב שהוא בא "היום". אנחנו מחכים שהמשיח יגיע למדרגה הששית – שלא רק שהנשמה תהיה בריאה אלא גם הגוף יהיה בריא, גם האברים יתרפאו. האברים הם אנחנו, כל עם ישראל, שצריכים 'להדבק' מהבריאות הנפשית של המשיח – ואז תבוא הגאולה "היום" בגלוי.

סיימנו את המאמר "היום", ביום ה־היום של השנה, ומשיח צריך לבוא היום – אין הדבר תלוי אלא בנו ואין הדבר תלוי אלא בו, במשיח.

מתייאש – הוא בטוח שיתרפא ויגאל אותנו, רפואה שמחוץ לטבע. אבל, המדרגה החמישית היא מדרגה שעליה נאמר "בקרוב קדוש"^{צד}, "כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו"^{צה} (כמו "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל" שהזכרנו) – שהגוף חולה אנוש, אבל הנשמה מאירה בו וגורמת לו לתפקד כאילו הוא בריא. לא הגוף מתפקד מצד עצמו, אלא הנשמה מתפקדת בתוכו ודרכו. הגוף חולה, אבל הנשמה לגמרי בריאה (חזקה ושפואה,

צד הושע יא, ט.
צה תענית יא, ב.

הַלּוֹמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדֶרֶךְ

- ◆ אמונה ובטחון הם יחוד החדשים ניסן וכסלו והשבטים יהודה ובנימין (ממלכת הדרום).
- ◆ האמונה של דוד המלך בהשגחה פרטית היא ה"כלים דתיקון" ל"אורות דתהו" של שאול המלך.
- ◆ לבטחון אנו זוכים מהאבות והאמהות (העומדות מאחורי בטחון האבות).
- ◆ בחדש כסלו ראוי לנגן "בך בטחו אבותינו".
- ◆ שבירת עולם התהו מתחילה מספירת הדעת ולידת המשיח מתחילה מתיקון הדעת.
- ◆ יהודי מזהה נקודת אמת בתורה – "ניכרין דברי אמת" – ואזי מאמין בכל התורה באופן של "פתי יאמין לכל דבר".
- ◆ כדי לבטוח כראוי צריך לא לפחד משום דבר – לא מאכזבות, לא מנפילות ולא משגעון.
- ◆ בקליפה הגבהות מביאה אחריה לנפילה ואילו בקדושה הרוממות העצמית והשפלות קיימות ברזמנית.
- ◆ רוממות עצמית ושפלות מרכיבות שפיות אמתית – חוזק העומד בכל נפילה ואכזבה.
- ◆ הבטחון מחבר את הרוממות והשפלות – הרוממות והשפלות מאפשרות בטחון מוחלט.
- ◆ עצמת האמונה היא "פתי יאמין לכל דבר" – "בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך".
- ◆ התכלת היא סוד "אתחלתא דגאולה" – הבהקת הבטחון ה'חשוך' באור היום.
- ◆ נגעים באים על פגם הלשון לגווניו השונים.
- ◆ הפגום בברית לא יכול לקיים את הבטחותיו.
- ◆ ברית היא כח ההתקשרות – לה' יתברך, לצדיק, לתורה, לבן־בת הזוג, לחברים ולארץ ישראל.
- ◆ נגעי המשיח נובעים מהשקרים שלנו.
- ◆ בעולם הזה גופו של המשיח חולה ומתפקד מכח נשמתו הבריאה.
- ◆ בגאולה יתרפא גופו של המשיח באופן נסי – וזו רפואת עם ישראל כולו.

פרשת ויצא

קול שמחה, קדושת לוי ותורת אבות

גילוי הצלם בסלם התפלה

קיצור מהלך השיעור

על יסוד מאמר הזהר על **סלם יעקב הוא סמל-התפלה**, "סלם" דא צלותא", מוצגת כאן התבוננות נפלאה על עבודת התפלה לשלביה השונים – עד תכליתה, גילוי ה"**צלם אלהים**" של המתפלל. **פרק א** מסביר את עומק העליה מה"סלם" ל"צלם" – גילוי קומת המוחין של האדם, כשהתפלה 'מצמיחה לו ראש' ומעמידה אותו **פנים בפנים מול ה' פרק ב** מטייל בין דרושי החסידות הכללית – של הרבי ר' בונם מפרשיחסא, של רבי לוי-יצחק מברדיטשוב ושל חסידות סלונים – וממחיש מזויות שונות את **המדרגות השונות** של התפלה הרמוזות כאן בפסוקים.

א. גילוי הצלם בתפלה

גילוי הצלם בתפלה

יותר גבוה – לאדם קדמון, מעל האצילות. המלה **סלם** מתחלפת במלה **צלם** – "כי בצלם אלהים עשה את האדם"¹. זמן התפלה נועד לגלות את ה"צלם אלהים" של האדם. זהו דבר חשוב: מצד אחד, התפלה היא שפיכת הלב – "שפכי כמים לבך נכח פני א־דני"². מצד שני, התפלה היא זמן של התדמות לה', של גילוי צלם אלקים.

לכאורה, קל יותר להבין את ההתדמות לה' בתורה (בה אנו עוסקים בתורת הוי', בה הוא עצמו עוסק) או בגמילות חסדים (בה אנחנו מתדמים

על ראשית חלום יעקב, "והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה"³, אומר הזהר "סלם" דא צלותא"⁴. התפלה היא סולם עם ארבע שליבות⁵, בו עולים מעולם העשיה בתחלת התפלה עד לעולם האצילות בתפלת עמידה⁶. אחר כך, בנפילת אפים, מגיעים אפילו

פרק א נרשם (מהזכרון) ופרק ב נערך (מרשימת הרב) ע"י איתיאל גלעדי. ב-ג כסלו תשפ"ב – כפ"ח.

א בראשית כח, יב.

ב השמטות זהר ח"א רסו, ב (שייך לדף קנ, א).

ג ראה לקוטי דבורים גיד ליקוט כז (עמ' 690'691).

ד פע"ח שער התפלה פ"ו.

ה בראשית ט, ו.

ו איכה ב, יט.

את המקיפים, ל ו־ם, אבל חסר לו המושכל. ככה מגיעים לתפלה, עם מוטבע ומורגש וגם עם מקיפים – אבל בלי המושכל. מה הדבר הראשון שמתפללים עליו? חשוב לשים לב שהבקשה הראשונה של תפלת שמונה עשרה היא "אתה חונן לאדם דעת... וחננו מאתך חכמה בינה ודעת" – מבקשים את המושכל, את השלמת הנשמה. בשביל לעבוד את ה' צריך חכמה, בינה ודעת – כשהעיקר הוא הדעת (כחתימת הברכה, "ברוך אתה הוי' חונן הדעת"). דוד המלך מצוה לשלמה לבנו "דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה"¹. בשביל לעבוד את ה' – "עבודה שבלב זו תפלה"² – צריך "דע את אלהי אביך". העליה הזו מה"סלם" ל"צלם" – תוספת המוחין – היא-היא גילוי ה"צלם אלהים" בתפלה.

ב"ועבדהו בלב שלם" יש מלה נוספת שמתחלפת ב"צלם וסלם" – החילוף של ס-צ הוא באותיות השיניות, והאות העיקרית הנוספת בחילוף הזה היא ש, שלם. במספר קטן (שמעיד על מספר הכוחות כאן) הסדר יורד – צ שוה 9 (חב"ד-חג"ת-נה"י, כנ"ל), ס שוה 6 (חג"ת-נה"י, כנ"ל) ו-ש שוה 3 (שלפי אותו הגיון היינו נה"י בלבד). מצד שני, יש כאן עוד התכללות – כל ספירה כלולה לא רק מעשר אלא ממאה. איפה ההתכללות של מאה? בכתר (כמו שלומדים¹⁰ מחיי שרה¹¹, "מאה שנה" בכתר, "עשרים שנה" במוחין ו"שבע שנים" במדות). השלמות – "לב שלם" – היא דווקא אצל היהודי הפשוט, שיש לו רק נה"י, אבל הם עולים עד לכתר. השלש מאות הם הנה"י שכלולים בכתר – האמונה של רד"א.

מצד אחד, התפלה היא שפיכת הלב – "שפכי כמים לבך נכח פני א־דני". מצד שני, התפלה היא זמן של התדמות לה', של גילוי צלם אלקים

לה' המרחם על עולמו ומשפיע לו כל טוב תמיד¹. מה המשמעות של גילוי הצלם וההתדמות לה' דווקא בתפלה, בה לכאורה אנחנו עומדים ומתחננים לה' על צרכינו האנושיים?

העליה מ"סלם" ל"צלם"

לפני הסבר העניין יש להקדים עוד נקודה בהתבוננות:

סוד הצלם כולל את כל

הנרנח¹²: צ כוללת את כל הנר"ג, נפש-רוח-נשמה שכוללים את כל הכוחות הפנימיים – מוטבע (נצח-הודי-סוד), מורגש (חסד-גבורה-תפארת) ומושכל (חכמה-בינה-דעת). כל אחד מהכוחות כלול מעשר, ולכן תשעת הכוחות עולים צ. אחר כך, ה"ל היא המקיף הקרוב, מקיף החיה (המקיף לשלש דרגות נר"ג, כל אחת כלולה מעשר, היינו ל), שהוא "דבקות הבורא" בלשון שלנו בתפלה לפני הלימוד¹³. ה"ם היא המקיף הרחוק (המקיף לארבע דרגות נרנ"ח, כל אחת כלולה מעשר, היינו ס), "הפצת מעינות תהום רבה וכו'" – שיא ההתקשרות וההתמסרות לשליחות. היחידה שבנפש היא ניצוץ משיח שבכל אחד (שהוא היחידה הכללית בעם ישראל¹⁴) – משיח הוא מי שמסוד כולו להפצת המעינות חוצה.

ב"סלם ה-צ של צלם מתחלפת ב"ס – זהו אדם שיש לו מורגש-מוטבע, נפש-רוח (נ"ר), שהם השרש שכל אדם זוכה לו¹⁵. ה"תוספת" נשמה העיקרית שצריך לשאוף אליה היא הנשמה – המושכל. ה"סלם" רומז לאדם שיש לו גם

ז ראה מכילתא פרשת השירה פרשה ג; סוטה יד, א. ובכ"מ.

ח קונטרס חסדי דוד סימן ב. ובכ"מ.

ט סוד ה' ליראיו עמ"כ. נתבאר באריכות בשיעורים בסוד ה' ח"ב.

י ראה מאור עינים פרשות שמות ופינחס בשם הבעש"ט. יא ע"ח ש"ג פ"ב. ראה ספר הליקוטים משפטים פכ"א; סוד ה' ליראיו, תפלה קודם הלמוד פ"ו הערה ל.

יב קונטרס חסדי דוד סימן עו.

יג דברי הימים א כח, ט.

יד תענית ב, א.

טו זהר ח"א קכג, א; שער מאמרי רשב"י ח"י שרה. ובכ"מ.

טז בראשית כג, א.

נשיאת ראש בתפלה

איך אפשר לצייד אדם שהוא עדיין "סלם"?
 יתכן שאדם יעבוד את ה' בפועל (בנה"י שלו) וגם מתוך רגש פנימי (חג"ת), ושתהיה אפילו התלהבות ודבקות שלמעלה מטעם ודעת (ל) והתמסרות לשליחות (ם) – ועדיין אין לו מוחין, אין לו 'ראש' משלו, אין לו אישיות עצמאית. על חסידים מסורים כאלה, עובדי ה' בעצמם ומסורים להפצת המעיינות, זעק הרבי"ט כי הם צועקים "עד מתי?!" מפני הציווי – ולא כי זו

ההכרה האישית שלהם – וממילא גם אינם מסוגלים לטכס עצה בעצמם כיצד להביא משיח.

בתפלה על האדם לפנות אל ה' בכנות ולבקש על צרכיו כפי שהוא מבין אותם. כלומר, בעצם התפלה היא מקום בו האדם 'מחווה את דעתו' על האופן בו ה' מנהיג את העולם ומציע לו לעשות זאת אחרת – הצעה שבאה ממקום אכפתי, מעורב ומגדיל ראש. אם מסתכלים ככה על התפלה, היא המקום

הכי מובהק בו רואים ש"בצלם אלהים עשה את האדם" ו"אני אמרתי אלהים אתם"¹¹ – הקב"ה מצפה מהאדם שינהג כשותף בעל-דעה, העומד נוכח ה' פנים בפנים ומביע את דעתו (בדוגמת המבואר בחסידות לגבי "תפלת עשיר"¹²), המתפלל-מייעץ למלך "מדינה פלונית יש לך והיא חרבה, גזור שתבנה!"¹³, גם בנוגע

לצרכי האדם עצמו וגם בנוגע לעולם כולו). תפלה כזו 'מצמיחה ראש' לאדם (מעלה אותו מ-ס, מוטבע-מורגש, ל-צ, הכולל מושכל), כדי שיוכל לעמוד מול ה' פנים בפנים¹⁴, גורמת לו להתפלל "עד מתי?!" מתוך הכרתו שלו ו'להכניס את הראש' בעובי הקורה, למצוא עצה טובה להבאת הגאולה.

גילוי המוחין משלים את הצלם כולו והופך אותו לאישיות אחת שלמה. לפני כן יש פער בין עבודת האדם עם עצמו (בכחות הפנימיים, נפש-רוח) ליציאתו החוצה (במקיף החיה יציאתו מאישיותו להדבק בבוראו, שאין לו בו כל השגה, ובמקיף היחידה יציאתו להשפיע לבריות) – כאילו אלה שתי משימות נפרדות שמוטלות על האדם. התוספת של המוחין העצמאיים גורמת להתאמה ותיווך בין הפנים והחוץ, כך שהאדם יתעלה ויפעל החוצה לפי עבודתו והשגתו. בסופו של דבר, באופן כזה, המקיפים 'מטעינים' גם את העשיה המוטבעת, עד שכל מעשה פשוט מוטען כולו במסירות של היחידה, ב"שליחות היחידה" להביא את המשיח¹⁵ – סוד ה"שלם" (חיבור הנה"י עם הכתר שיש אצל יהודי פשוט¹⁶, כנ"ל).

סליחה ומחילה

והתבוננות נוספת: "סלם" דא צלותא" – איפה רמוז ה"סלם" בתוך תפלת העמידה (שהיא סתם תפלה בחז"ל)? בברכה השלישית בברכות האמצעיות אנו מבקשים "סלח לנו אבינו כי חטאנו מחול לנו מלכנו כי פשענו" – סלח-מחול נוטריקון סלם. והנה, סלח-מחול עולה יעקב – רמז מובהק לסלם יעקב (כאשר מחול ו-סלח הם שני ציוני דרך בחייו – הוא התחתן והחל להעמיד את בית ישראל בשנתו ה-פד,

יתכן שאדם יעבוד את ה' בפועל וגם מתוך רגש פנימי, ושתהיה אפילו התלהבות ודבקות שלמעלה מטעם ודעת והתמסרות לשליחות – ועדיין אין לו מוחין, אין לו 'ראש' משלו, אין לו אישיות עצמאית

11 כא ראה עוד בשיעור כ"ח חשון השתא, בביאור צרור המור לברכת "ישא הוי' פניו אליך וישם לך שלום".

12 כב ראה מלך ביפיו מאמר "התקשרות לאחר ג' תמוז".

13 כג עוד על חיבור העיגולים המקיפים עם הוישר הפנימיים דווקא אצל יהודי פשוט ראה מבוא לקבלת האריז"ל עמ' קע ואילך.

14 יד שיחת כ"ח ניסן תנש"א.

15 יח תהלים פב, ו.

16 יט ראה מאמר ד"ה "תפלה למשה" תר"ס וד"ה זה משנת תשכ"ט (ובכ"מ), ע"פ זהר ח"א קסט, ב.

17 כ ילקוט שמעוני תהלים רמז תתמא.

לתיקון־עצמי די בסליחה, אך כדי לגדול ולהפוך למשפיע המזכה את הרבים - מפיץ את המעיונות - נדרש גילוי היחידה, גילוי ניצוץ משיח, שבמחילה

(ל) ואילו ה"מחול" ליחידה (ם). הסליחה על החטא־השוגג ואילו המחילה על הפשע – כדי למחות את הפשעים, החמורים יותר, ולהמשיך לעולם שפע רב, נדרש גילוי היחידה. המחילה רומזת גם למאמר חז"ל "כל העולה לגדולה נמחלין לו כל עונותיו"^{לא} (שנלמד גם ביחס למי שמתחתן, נעשה איש־משפיע, כפי שנלמד מנישואי עשו למחלת דווקא). לתיקון־עצמי (במוטבע־

מורגש וגם בדבקות הבורא) די בסליחה, אך כדי לגדול ולהפוך למשפיע המזכה את הרבים – מפיץ את המעיונות – נדרש גילוי היחידה, גילוי ניצוץ משיח, שבמחילה. אכן, העליה מה"סלם" ל"צלם" היא השינוי של ה"סלח" דווקא (פתיחת וחתירת הברכה) והפיכתו ל"צלח" – את הסליחה צריך להפוך להצלחה, והרי בתנ"ך בכל מקום הצלחה והשכלה הן מלים נרדפות (כאמור בדוד "לכל דרכיו משכיל"^{לב} ובמשיח "הנה ישכיל עבדי"^{לג}) – תוספת המוחין הופכת את הסליחה להצלחה (וזו עליה מיעקב אבינו ליוסף הצדיק, הבן החכם^{לד} שהוא "איש מצליח"^{לה}).

ב. שתי מדרגות בתפלה עליה בסולם בשמחה

הרבי ר' בונם מציינ^{לו} כי בחלומו של יעקב אבינו, בתאור החלום (כ"שלישי המדבר", הקודם לדברי ה' שבחלום) מופיעה המלה "והנה" שלש פעמים זו אחר זו, "והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה. והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים

מחול^{טז}, וסיים להעמיד את בית ישראל בלידת בנימין, בשנתו ה־צת, סלח^{טז}).

לפי ניקוד שם הוי' ב"ה בברכות^{טז}, שתי ברכות הבקשה הראשונות שייכות עדיין למוחין – "ברוך אתה הוי' חונן הדעת" מנוקד בפתח, ניקוד החכמה (מתאים לבקשה חכמה, בינה ודעת הנכללים ב"חכמה מוחא"^{טז}), ו"ברוך אתה הוי' הרוצה בתשובה" מנוקד בצירה,

ניקוד הבינה (מתאים לתשובה השייכת לבינה, "ולבבו יבין ושב"^{טז}). ברכת "ברוך אתה הוי' חונן המרבה לסלוח", המנוקדת בסגול, ניקוד החסד, היא הראשונה השייכת למדות הלב (והרי החסד הוא "יומא דאזיל עם כולהו יומין"^{טט}, כך שהיא גם כוללת את כל מדות הלב – את שלשת הקוים של שלשת האבות). אם כן, במובן מסוים, הסליחה והמחילה הן עיקר התפלה (אותה מתחילים עם ה־ס, המורגש והמוטבע, הרמוזים ב־ס של חסד וב־ס של יסוד, התכללות כל הו"ק בראש ובסוף המורגש והמוטבע, ודוק) – כל העליה משליבה לשליבה בסולם התפלה היא בהדרגה, לפי הסליחה והמחילה להן זוהה האדם ונעשה ראוי לעלות^ל.

בסוד ה"סלם" שנתבאר לעיל, ה"סלח" שייך לנפש־רוח (ס) ולדבקות הבורא של החיה

כד בסוד "כל הנושא אשה מוחלין לו על כל עונותיו" (ראה ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג. ובכ"מ) – וראה עוד לקמן בפנים. כה כפי שעולה מסדר עולם זוטא (שכותב שבנימין חי 111 שנים ונפטר 15 שנים לפני לוי, שנפטר בשנת ב'של"ב, כך שיוצא שנולד בשנת ב'ר"ג, כשהיה יעקב בן 98). וראה במדבר רבה יד, כ ובסדר הדורות שנת ב'ר"ח שדן בדעות השונות.

כו ראה סידור עם דא"ח תפלת עמידה. הקבלת הניקודים לספירות מופיעה בזהר ח"ג י, ב"יא, א.

כז הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

כח ישעיהו ו, י.

כט ראה זהר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; פע"ח שער הה"ס פ"א.

ל וראה כש"ט (קה"ת) ח"ב סימן רפז.

לא ע"פ סנהדרין יד, א.

לב שמואל"א יח, יד (ועיי"ש בתרגום ובמפרשים).

לג ישעיהו נב, יג (ועיי"ש בתרגום ובמפרשים).

לד ראה תרגום לבראשית לו, ג.

לה בראשית לט, ב.

לו קול שמחה ויצא ג.

הניצוצות הקדושים שם (ושם מעמיד יעקב את כל בית ישראל, קיום ברכת "ופרצת" – "שמחה פורצת גדר"^{מב}).

ורמז נפלא לשמחה שעוד לפני ההמתקה והברכה: שלשת הפסוקים הראשונים של הפרשה – **"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב במקום ההוא. ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו"** – עולים 7413, **אהיה** (שם הבינה-השמחה^{מג}) פעמים **שמחה!** אהיה הוא השם של האמא-הבינה, שפנימיותה שמחה, והוא מבטא שמחה גם בזמן הצער ("אהיה עמם בצרה זאת"^{מד}), עוד לפני הלידה-הגאולה העתידה.

כהמשך לפרק הקודם, את שלשת ה"והנה" אפשר להקביל גם לנר"ג, המוטבע-מורגש-מושכל בהם יש לטפס בתפלה (שהם גם ההתפתחות של עיבור-יניקה-מוחין, כידוע^{מה}). בהקבלה זו, ולפי מה שנתבאר בסוד העליה מ"סלם" ל"צלם", שני ה"והנה" הראשונים, "והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו", שייכים למדרגה אחת של תפלה ("סלם" ב-ס, כנגד נפש-רוח, מוטבע-מורגש, עיבור-יניקה^{מג}) וה"והנה" השלישי, "והנה הוי' נצב עליו", שייך למדרגה שניה של תפלה (גילוי ה"צלם" ב-צ, הכולל גם את הנשמה-המושכל). ואכן, כך מבואר בכמה ספרי חסידות:

מהרגשת עצמו למרכבה לשכינה

רבי לוי-יצחק מברדיטשוב כותב^{מז} כי בתחלת

מב ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך, ובשיחות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש לרוב.

מג זהר ח"ג קח, ב.

מד רש"י על שמות ג, יד.

מה ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 111. ובכ"מ.

מו שם אלקים - המופיע ב"מלאכי אלהים" - הוא סוד מוחין דיניקה (ראה למשל ע"ח שכ"ט [הנסירה] פ"ב [מ"ב]; נהר שלום כו, ב. ובריבוי מקומות).

מז קדושת לוי ד"ה "ויחלום והנה סולם".

בו. והנה הוי' נצב עליו"^{לז}. הוא מסביר ששלשת ה"והנה" הם שלשה שלבים בתפלה ומביא את מאמר חז"ל "אין 'נה' אלא שמחה"^{לח} לומר כי גם במדרגה התחתונה יש לשמוח מאד.

שלש המדרגות מכוונות כנגד שלשת השלבים שהם יסוד עבודת ה' בדרך שהורנו מורנו הבעל שם טוב – הכנעה-הבדלה-המתקה (חש-מל-מל)^{לט}: "והנה סלם מצב ארצה" הוא ראשית העבודה בהכנעה, עבודת ה"ארץ" (שרק מכחה "וראשו מגיע השמימה"). "והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו" היינו עבודת ההבדלה – גילוי המלאכים הנבדלים בתוכו והבדלה-הבחנה בין העליות והירידות. "והנה הוי' נצב עליו" היינו השראת ה' – ההמתקה הגמורה.

מהמאמר "אין 'נה' אלא שמחה" לומדים שעל ידי השמחה גופא עולים בשליבות הסולם עד שמגיעים לה' יתברך, כאשר השמחה מלווה כל שלב ושלב, שמחת ההכנעה, שמחת ההבדלה וכמובן שמחת ההמתקה.

בזכות השמחה של מצוה של יעקב אבינו, כאשר הוא מקיים את מצות אביו ואמו ויוצא לחו"ל לשאת אשה, הוא זוכה לחלום הסולם וגם להבטחת "ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה וגו'"^{מז}. אפילו בחרן, מקום חרון אף של מקום בעולם (מפני העבודה זרה שבו)^{ממ}, צריך להיות בשמחה – כך מבררים את

על ידי השמחה

גופא עולים
בשליבות הסולם
עד שמגיעים לה'
יתברך, כאשר
השמחה מלווה
כל שלב ושלב,
שמחת ההכנעה,
שמחת ההבדלה
וכמובן שמחת
ההמתקה

לז בראשית כח, י"ג.

לח ספרי קרח ד (והוא בכ"ד בספרי חסידות ביחס ל"והנה" בפרט).

לט כש"ט (קה"ת) אות כח.

מ בראשית כח, יד.

מא ראה פירשו"י על בראשית יא, לב.

התמידית של הבריאה, בכל יום ובכל רגע. בחינה זו שייכת לארץ ישראל, כאשר מקיימים "והתפללו אליך דרך ארצם"^{נב}, ש"תמיד עיני הוי' אליהם בה"^{נד} (ללא תיווך והתערבות של שרים-מלאכים). על המדרגה התחתונה אומר יעקב "וזה שער השמים", היא שער הכניסה בלבד לעבודת ה', ורק על המדרגה העליונה הוא אומר "אין זה כי אם בית אלהים" ממש.

כמובן, המשכת השפע תלויה באיכות העבודה: במדרגה העליונה של התפלה יש התחדשות תמידית בעבודת ה', המשכת מוחין חדשים בכל יום. בתודעת "אדם נידון בכל יום" הופך המתפלל לנביא (כיעוד לימות המשיח, "ונבאו בניכם ובנותיכם"^{נז}), הזוכה לשפע חדש מן השמים ועובד את ה' כל בקר וכל רגע בדרך חדשה – "חדשים לבקרים רבה אמונתך" (עד שהוא זוכה לא רק ל"אור חדש עליון" הנמשך בכל ראש השנה לפי הסדר הקבוע של "שית אלפי שנין"^{נח}, אלא ממש ל"אור חדש על ציון תאיר" – אור ש"חדש להיות אור"^{נח}, משום שעד כה היה בגדר עצמות ממש). עבודה כזו היא יסוד דרך החסידות, כפי שלמד הבעל שם טוב^{נח} מדברי הרס"ג שבכל יום על האדם להתעלות כל כך במוחין חדשים של הכרת ה' עד שהוא יודע שביחס לגדלות ה' – לא עבד אותו כלל עד כה (וכמאמר הרבי ר' זושא^{נח} כשעשה תשובה בכל יום – שעד כאן לא היתה תשובתו אמיתית כלל, אך מהיום יתחיל לעבוד את ה' באמת).

נב מלכים"א ח, מח.

נד דברים יא, יב.

נז יואל ג, א.

נח תניא אגה"ק יד - עיי"ש.

נו נתבאר במאמר ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" להרה"צ ר' הלל מפאריטש (נדפס במגיד מראשית אחרית, גל עיני תשע"ג) ובסיום ביארו להקדמת דרך חיים.

נז מופיע בכ"מ, החל מסדורו של שבת ח"ב דרוש ג פ"ג מאמר ה. ראה אריכות דברים והשוואת נוסחאות בספר אלפא ביתא קדמיתא ערך 'תשובה' עמ' 400.

נח תורת הרמ"ז עמ' תכט (מדרכי חיים אות יג).

העבודה האדם מחלים-מתחזק ("ויחלם" לשון חוזק, כמו "ותחלימני ותחיניני") כשהוא מתלהב מהמחשבה שעל ידי עבודתו מתנהגים כל העולמות העליונים – הרי הוא "סלם מצב ארצה" אבל "ראשו מגיע השמימה" ("והנה" הראשון) ולפי עבודתו "מלאכי אלהים עלים [כשהוא מתעלה] וירדים [כשהוא חלילה פוגם]" ("והנה" השני)^{מח}.

אכן, ההתלהבות הזו – התפעלות המעורבת בישות של הרגשת עצמו והרגשת פעולתו – שייכת לקטנות של תחלת העבודה (פרצוף היניקה, המדות), אך כאשר זוכה העובד לגדלות מוחין כל מגמתו היא רק להיות מרכבה לשכינה מתוך בטול מוחלט – "והנה הוי' נצב עליו" ("והנה" השלישי).

התחדשות בכל יום

הסבא קדישא מסלונים, בעל יסוד העבודה, מאריך להסביר^{מט} שישנן שתי בחינות בתפלה, על יסוד שתי הדעות – "אדם נידון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכיפורים" ו"אדם נידון בכל יום"^{נז}. המדרגה של "והנה סלם מצב ארצה" שייכת להשפעה שתחת הזמן ותלויה במעגל השנה, בראש השנה ויום כיפור (ובה "מלאכי אלהים עלים וירדים", מלמדים זכות או חובה על האדם, כתיאור יום הדין), אך כאשר זוכים ל"והנה הוי' נצב עליו" זוכים לשפע הישיר מהקב"ה "למעלה מכל סדר וזמן" – שפע המשתנה ומתחדש בכל יום, "חדשים לבקרים רבה אמונתך"^{נח}, מתוך מודעות להתחדשות

מח ועל דרך זה פרש רבי משה מקוברין (תורת אבות ד"ה "ויחלם" והנה סלם" הראשון) שהיהודי מתחזק ("ויחלם") מההתבוננות שעל אף שהוא קרוץ חומר ("מצב ארצה") הנר"ג שלו אצולים מן השמים ומעשיו מגיעים עד השמים ("וראשו מגיע השמימה") ולמלאכים יש עליות וירידות לפי מעשיו.

מט תורת אבות ד"ה "והנה סולם" השני.

נז ר"ה טז, א - עיי"ש.

נח איכה ג, כג.

ביאורים בפרק ע"ח

ויקץ כישן

שהקב"ה ישן, כדברי המן הרשע "אלהיהם של אלו ישן"¹. אז צריך להתעורר ולהתחזק באמונה, כנגד הספק של עמלק, עד שנדע בוודאות שה' רק עושה עצמו כישן. כך ישראל מתעוררים מהשינה שלהם וממילא "ויקץ כישן אדני". שם אדני רומז תמיד לספירת המלכות, שרש נשמות ישראל, רמז לכך ששרש השינה למעלה הוא מפני שעם ישראל ישן ואינו מודע לשליחותו האלקית. עלינו לומר "קצתי בחיי מפני בנות חת", מאסנו בשינה של הסתר אלקות (עד כדי התבוללות עם בנות חת), כדברי רבקה אמנו, ולהגיע לקץ הימין (יצחק אותיות קץ חי)².

אדמו"ר הזקן בספר התניא (פרק יט) משתמש בפסוק זה בנוגע לבחינת החכמה של הנפש האלקית העלולה להיות בבחינת שינה אך כשאדם בא לידי נסיון באמונה "אזי היא נייעורה משנתה ופועלת פעולתה בכח ה' המלובש בה. וכמ"ש ויקץ כישן ה' לעמוד בנסיון באמונת ה' בלי שום טעם ודעת ושכל מושג לו"...

[סה] ויקץ כִּישוֹן אֲדֹנָי כְּגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִיָּו. פירש הרד"ק "כאדם שנרדם מרוב היין ששתה, ועתה הוא מקיץ מיינו וצועק ומתרונן". יש הבדל בין התעוררות ליקצה. התעוררות באה בדרך כלל כתוצאה מהתערבות גורם זה, הארה חיצונית. יקצה נובעת מתוך האדם פנימה, כאשר השינה הגיע ליקצה ולסיומה הטבעי-ההכרחי. קץ לשון "קצתי בחיי", וכך הישן מואס במצב השינה, נמאס לו לישון והוא מקיץ.

וביחס לגאולת ישראל: יש התעוררות שמימית להחיש את הגאולה, ויש את הקץ, זמן היקצה הקבוע מראש לסיום הגלות, כאשר הכל נתפס כתהליך טבעי, גאולת "בעתה", של "עני ורכב על חמר"³ (שיש בה צד של מעלה על פני גאולת "אחישנה"). זהו גם התיאור של תחית המתים, "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו"⁴, נמאס למות-לישון ואנו מקיצים בקץ הימין.⁵ יש מושג של הסתר פנים, כאשר נדמה

א זכריה ט, ט. סנהדרין צח, א.
ב דניאל יב, ב.
ג לפי מעין גנים פרשת מקץ.

ד לפי אסתר רבה ז, ב.
ה ראה מאמרי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש עם ביאורים בהוצאת גל עיני עמ' לו.

דבר השמיטה

טעמי מצוות שמיטה

מלאכות שביעית

דרגות שונות באיסורי שביעית

ארבע מלאכות אסורות בשמיטה מדאורייתא, זריעה ומירה קצירה ובצירה, שנאמר "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר. את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר"^א, והעושה אחת ממלאכות אלו חייב מלקות^ב. ובגמרא "מכדי זמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל קצירה, למאי הלכתא כתביניהו רחמנא? למימרא דאהני תולדות מיחייב אאחרנייתא לא מיחייב"^ג (הלא זמירה בכלל זריעה [שכן מטרתה לעודד את הצמיחה], ובצירה בכלל קצירה. לאיזו הלכה כתבה אותן התורה במפורש? אלא לומר לנו שעל אלו התולדות של המלאכות המפורשות חייב, על התולדות האחרות אינו חייב), ולכן שאר המלאכות אסורות רק מדרבנן.

מהגמרא נראה שזריעה וקצירה הן אבות זמירה ובצירה הן תולדות, וכן נראה ברמב"ם^ד, אך כמה ראשונים^ה כתבו שבאמת כל ארבע

המלאכות המפורשות בתורה הן אבות. יש הבדל מהותי בין איסורי זריעה וזמירה (גידול התבואה והפירות) לאיסורי קצירה ובצירה (אסיפת התבואה והפירות). בזריעה וזמירה האיסור הוא בעצם המעשה, איסור מלאכה של עבודת הארץ ועבודת האילן, ואילו בקצירה ובצירה האיסור רק בדרך מסוימת, "לא תבצור כדרך הבוצרים"^ו, שבכך מראה בעלות^ז, אבל מותר לקצור ולבצור מעט לאכילה 'ביתית', ככתוב "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה"^ח. ובדברי הרמב"ם "שלא יקצור כדרך שקוצר בכל שנה... אלא קוצר מעט מעט וחובט ואוכל"^ט, ובפירות האילן "לא יאסוף אותן כדרך שאוסף בכל שנה"^י. כלומר, איסורי קצירה ובצירה קשורים לדין הפקר הפירות, ולא בגדר עבודת הארץ והאילן (ולכן איסורי קצירה ובצירה לא נוהגים בפירות שישית שנכנסו לשביעית^{יא} ומאיך נוהגים בפירות שביעית בשנה השמינית – לעומת איסורי זריעה וזמירה שאסורים בשנה

נערך בידי יוסף פלאי לפי רשימת הרב כ"ו מרחשון תשפ"ב. הערת העורך: נעזרתי הרבה בספר שבת הארץ במהדורה החדשה של מכון התורה והארץ ובפירוש דרך אמונה (בדרך החזו"א).

א ויקרא כה, ד"ה.
ב רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פ"א ה"ב.
ג מועד קטן ג, א.
ד הלכות שמיטה פ"א ה"ג. שם ה"ו. ובאגלי טל זורע ב, ו ביאר מה החילוק בזה בין שבת לשביעית.
ה רש"י שבת סח, א ד"ה אית. רשב"א שם. ריטב"א מו"ק שם. וכו"ב ר"י קורקוס על הרמב"ם שמיטה פ"א ה"ד, שתולדות כאן הוא שם המושאל. לכל זה ראה אנצ"ת

ערך זומר.

ו ראה לשון הרמב"ם בספר המצוות ל"ת רכ, רכא, ובמניין המצוות בראש הלכות שמיטה.

ז תורת כהנים.

ח ראה לשון הרמב"ם בסהמ"צ ל"ת רכב"רכג. ולשון החינוך מצוות שכח"שכט.

ט ויקרא כה, ו.

י רמב"ם פ"ד ה"א.

יא שם הלכה כב.

יב ראה רמב"ם פ"ד ה"ט. וכן הוכיח במעדני ארץ סי' ב.

השביעית דוקא¹).

ליתר דיוק, מדברי הרמב"ם נראה² שבקצירה ובצירה יש שני סוגים, ושניהם אסורים מהתורה ולוקים עליהם: א. כשקוצר כדרך הקוצרים וכו'. ב. הקוצר "לעבודת הארץ"³ והבוצר "לעבודת האילן"⁴, ועל אלו נאמר שהן תולדות זריעה וזמירה (ואסורים בגדר מלאכה ולא מפני הפקר הפירות).

ולגבי חרישה⁵: בגמרא⁶ נחלקו אם החורש בשביעית לוקה או לא, והלכה שאינו לוקה⁷. וכן נחלקו בפירוש הפסוק "בחריש ובקציר תשבת"⁸ האם בא לאסור חרישה בשביעית⁹. ודעת הרמב"ם, לפי רוב המפרשים, שחרישה אסורה מדאורייתא במצות עשה¹⁰, ויש אומרים בדעתו שאסורה מהלכה למשה מסיני¹¹, ויש אומרים שאסורה רק מדרבנן¹² (ויש מחלקים שחרישה להכשיר את הקרקע אסורה מדרבנן אבל חרישה לחפות את הזרע או לגידול האילנות אסורות

מהתורה בכלל זריעה¹³).

מלאכה נוספת שנחלקו בה היא הנטיעה¹⁴. בגמרא¹⁵ נראה שנטיעה אסורה מדאורייתא, ופירשו ראשונים שהיא בכלל זריעה¹⁶. אך לדעת הרמב"ם נוטע אינו לוקה¹⁷, ומשמע שאסור רק מדרבנן¹⁸, אך יש אומרים שאסור מדאורייתא, בקל וחומר מזמירה¹⁹ (אלא שאין לוקים עליו).

שלשה סוגי איסורים

התבאר שיש שלשה סוגי מלאכות האסורות בשביעית: ארבע מלאכות האסורות מהתורה בלא-תעשה ובחיוב מלקות, חרישה שאסורה מהתורה ואין לוקים עליה (וכן נטיעה לכמה דעות), והמלאכות האסורות מדרבנן.

בפנימיות, שלשה סוגים אלו מקבילים לספירות גבורה, הוד ומלכות: המלאכות החמורות כנגד הגבורה, ולכן לוקים עליהם בפועל, עונש מלקות מצד הגבורה ומדת הדין הקשה. פנימיות הגבורה היא היראה, החל מיראת העונש, ולכן יש עונש בפועל (בבית דין של מטה המקיימים את גבורת בית דין של מעלה);

המלאכות האסורות מדרבנן כנגד המלכות, "מלכות פה תורה שבעל פה"²⁰. המלכות היא "דינא רפיא" ולכן אין בה עונש בפועל (אלא מכת מרדות, כמו שמדגיש הרמב"ם, שהיא לפי ראות עיני הדיינים בדין המלכות);

מלאכה האסורה מהתורה אך אין לוקים עליה, כנגד ההוד. בהוד יש שני כוחות, מצד

יג. כמו שמבאר המנחת חינוך מצוה שכט אות ד.
יד. כמו שביארו כמה מפרשים, ומהם: הגרא"ז מלצר (במכתב שבסוף ספר מעדני ארץ). תורת זרעים שביעית פ"ח מ"ו. דרך אמונה שמיטה פ"א ה"ב (ובביאור הלכה שם). יד פשוטה הלכות שמיטה פ"א. המפרש במהדורת רמב"ם לעם (אכן הגרש"ז במעדני ארץ לא ניהא ליה בפירוש זה). טו. שמיטה פ"ד ה"א "שקצר כל השדה והעמיד כרי ודש בבקר, או שקצר לעבודת הארץ". אפשר לפרש "לעבודת הארץ" בקצירה שמצמחת את הפרי, כמו באספסתא, ראה הלכות שבת פ"ח ה"ד, ואפשר לפרש לעבודת הארץ היינו לנקות ולהכשיר לזריעה (דרך אמונה).
טז. שם הכ"ב "ואם בצר לעבודת האילן או שבצר כדרך הבוצרים חייב".

יז. לכל זה ראה אנצ"ת ערך חורש. שבת הארץ מהדורה חדשה עמ' 184, וש"נ. וראה שו"ת באהלה של תורה ח"ג סי' ו'.

יח. מועד קטן ג, א.

יט. רמב"ם פ"א ה"ב ג.

כ. שמות לד, כא.

כא. ראש השנה ט, א.

כב. כדברי שער המלך תחילת הלכות שביעית, ועוד.

כג. ההלכה נאמרה בפירוש לגבי תוספת שביעית (רמב"ם פ"ג ה"א), וממילא נכלל בה שאסור בשביעית עצמה, כמ"ש מהר"י קורקוס פ"א ה"א (ולפ"ז יתכן שחרישה בשביעית אסורה מדאורייתא רק בזמן שבית המקדש קיים, שהרי ההלמ"ס היא רק בזמן המקדש, ואכמ"ל).

כד. פאת השלחן.

כה. שו"ת רדב"ז ללשונות הרמב"ם קצו. וכיו"ב במהר"י קורקוס פ"א ה"ד.

כו. לענין זה ראה אנצ"ת ערך זרע ציון 206 ואילך. שבת הארץ מהדורה חדשה עמ' 191, וש"נ.

כז. גיטין נג, ב.

כח. לפי ר"ש שביעית פ"א מ"א.

כט. ראה פ"א ה"ד.

ל. כדעת מהר"י קורקוס שם. וכ"כ עוד אחרונים. ומה שכתוב בגמרא שנטיעה דאורייתא, יש מבארים שזה רק בזריעת גרעין אילן ולא נטיעת יחור.

לא. דרך אמונה.

לב. פתח אליהו.

ביסוד אבא (חכמה, י בשם הוי'), וזמירה ביסוד ז"א (אות ו בשם הוי'), "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א"^ל וכן זריעה וזמירה הן דבר אחד. קצירה היא כנגד אמא, בינה, ה ראשונה בשם הוי', והיא הנוקבא של זריעה, "הזרעים בדמעה [אבא] ברנה יקצרו [אמא]"^{לח}. בצירה כנגד מלכות, ברתא, ה אחרונה. "בצירה בכלל קצירה", אלא שקצירה היא אמא ובצירה היא בת, "כאמה בתה"^{לט}, וכן השרשים **קצר-בצר** קרובים, בשניהם אותיות קר משותפות^מ.

חרישה ונטיעה

התבאר שחרישה ונטיעה אסורות מן התורה לפי הרבה דעות, אלא שאין לוקין עליהן. ובפנימיות, נטיעה שייכת לתפארת הנקראת עץ-אילן (שיש לו ענפים-פירות). נטיעה שייכת לזריעה (עד שיש אומרים שזו מלאכה אחת): זריעה באבא ונטיעה בבן (הזרע עדיין בתוך האב, והנטיעה היא יחור בפני עצמו, בן. ולשון חכמים "חמש בעילות בעלתי ונטעתי חמשה ארזים"^{מא}). נטיעה שייכת לזמירה (קל וחומר מזמירה), שכן שתיהן בז"א (תפארת היא עיקר פרצוף ז"א). חרישה שייכת ליסוד, היסוד חורש בשדה המלכות^{מב}. ורמז: **חרישה נטיעה** (ר"ת חן) = 637, **יראת הוי'** 7 ברבוע פעמים 13. ולסיכום: **י** – זריעה. **ה** – קצירה. **ו** – זמירה (וכן נטיעה בתפארת וחרישה ביסוד). **ה** – בצירה.

לז עץ חיים שער הכללים פי"ז ועוד.

לח תהלים קכ"ה.

לט יחזקאל טז, מד.

מ היק עיקרית והיר לתפארת. נמצא שהאותיות העיקריות בארבעת השרשים **זרע זמר קצר בצר** הן **זצ**, והוא פרצוף התפארת באלף בית של אלכ"ם. **זצ = מהיטבאל = יחוד מה בן**.

מא שבת קיח, ב.

מב בירושלמי יבמות פ"א ה"א "חמש חרישות חרש וחמש נטיעות נטע".

אחד הוא ענף הגבורה (בקו שמאל), ומצד שני הוא מקום עמידת המלכות (בשעת הזיווג, "איהי בהוד"^{נב}) – לכן כאן שייך הממוצע בין דאורייתא (גבורה) ודרבנן (מלכות), מצד הגבורה יש איסור דאורייתא אך מצד המלכות אין צורך בעונש. הוד לשון להודות ולהתוודות, די בתשובה ויודי לבד. וכן אהרן הכהן בהוד, הוא מקור התורה שבעל פה ("ותורה יבקשו מפייה [מלכות פה] כי מלאך הוי' צבאות הוא [שם צבאות בנצח והוד]"^{נד}) ואינו מעניש בפועל מצד היותו איש חסד. ועוד, פנימיות ההוד היא התמימות, "תמים תהיה", בלי איום של עונש, רק תמימות עם ה' במוטבע שבנפש ('פרומקייט טבעית' בלשון החסידות, לא משום יראת העונש).

פרצוף ארבע המלאכות

התבאר שיש ארבע מלאכות מפורשות לאיסור גמור, זריעה זמירה קצירה ובצירה. ארבע אלו נחלקות למלאכות השדה ומלאכות הכרם: זריעה וקצירה בשדה, זמירה ובצירה בכרם. אך החלוקה העיקרית היא בין זריעה וזמירה, איסור מלאכה גמור, "זמירה בכלל זריעה", לקצירה ובצירה, "בצירה בכלל קצירה", שעיקרן איסור לנהוג כבעלים.

בפנימיות, זריעה וזמירה הן בבחינת דכורא, אותיות יזו בשם הוי', וקצירה ובצירה בבחינת נוקבא, אותיות ה"ה בשם הוי'. לגבי זריעה הדבר פשוט, "איש מזריע". ולגבי זמירה הרי זמירה בכלל זריעה, "שדרכו של זומר לצמוחי פירי כזורע"^{נה}. וכן השרשים **זרע-זמר** קרובים זה לזה, בשניהם אותיות **זר** משותפות^{נו}. בפרט, זריעה

לג שער הכוונות דרוש א דחנכה.

לד מלאכי ב, ז.

לה מועד קטן ג, א ורש"י.

לו כאשר ה"ז עיקרית, כידוע שיר היא לתפארת הלשון, וראה לקמן.

הסיפור החסידי

אדמו"ר האמצעי | ישנו בעולם

רבי דוב בער שניאורי, אדמו"ר האמצעי, הוא הרבי השני בשושלת חב"ד, בנו וממשיך דרכו של אדמו"ר הזקן בעל התניא. נולד בעקבות ברכתו של המגיד ממעזריטש ונקרא על שמו. נודע באריכות ובעמקות דרושי החסידות שלו וחתנו הצמח צדק התבטא עליו ש"אם היו חותכים לחותני אצבע, לא היה פורץ דם, כי אם חסידות". כאביו, אדמו"ר הזקן, אף הוא נאסר בעקבות הלשנת המתנגדים. חג הגאולה שלו מן המאסר חל ב'י' בכסלו. יום קודם לכן, ט' בכסלו, הוא יום הולדתו ויום פטירתו של אדמו"ר האמצעי והתקיים בו בגלוי הפסוק "את מספר ימיך אמלא". אדמו"ר האמצעי נהג נשיאות במשך 15 שנה, ונפטר תוך כדי אמירת מאמר חסידות במילים "כי עמך מקור חיים מחיי החיים". מנוחתו כבוד בעיר ניעז'ין שבאוקראינה.

משתוקק לדבר שאין במציאות, ושאל: אתה יכול לחשוב על דבר שלא נמצא במציאות? יש דבר כזה? הרופא אמר: כן, למה לא? אמר הרבי: תחשוב כעת על משהו שלא נמצא במציאות, ותראה אם אתה מסוגל. הרופא עצם עינים, חשב, ואמר: חשבת? הרבי שאל: על מה חשבת? ענה הרופא: חשבת שהשלחן הזה מסתובב סביב עצמו, ואין כזה דבר. הרבי אמר: מה אתה שח? יש שלחן במציאות? יש. יש גלגל שמסתובב? יש. אז לקחת את סיבוב הגלגל ושמת על השלחן וזה מה שיצא. באמת זה איזה הרכב, אבל לא משהו שלא נמצא. לרופאים של פעם, מסתבר, היה דמיון פורה... אבל גם אם הדמיון הזה הוליד אבחנה מדויקת כמעט, לא יכל הרופא להעלות בדעתו את מושא התשוקה של הצדיק. לחסידים הדבר ברור מאליו: הרבי משתוקק לאלוקות! מה אם כן מלמדת אותנו אמרתו של אדמו"ר האמצעי? בין הבורא לנבראים קיים פער אין סופי לכאורה כזה שאינו ניתן לגישור. אפילו משה רבנו, עליו נאמר "ותמונת ה' יביט", ראה רק את אחורי ה': את הנהגתו בעולם, ולא אותו עצמו. כך פירש אדמו"ר הזקן את הביטוי "תמונת ה'",

לפני ההסתלקות של בעל הגאולה הוא חלה, הביאו רופאים, והרופאים לא השכילו מה בעיה שלו, מה המחלה שלו. לבסוף אמר הרופא הגדול, שמחלתו היא תשוקה לדבר שלא נמצא בעולם. זו היתה הדיאגנוזה של הרופא הגדול [בדומה לסיפור שהתרחש כאשר הוא היה במאסר, שנה קודם לכן: אדמו"ר האמצעי דווקא קבל יחס טוב מהשלטונות (לא כמו אדמו"ר הזקן)], וכשחלה במאסר, בתא, הביאו רופאים לבדוק אותו. הרופאים לא ראו שום דבר ולא הבינו מה המחלה שלו, עד שרופא אחד אמר שזו מחלה רוחנית, נפשית. כמו שהיום אומרים הרופאים, אם לא מוצאים את הסבה הגשמית, שזו בעיה נפשית. השלטונות, אף שלא רצו לשחרר אותו, הרגישו חובה לעשות משהו, ואמרו להם שמה שחסר לו הוא לומר חסידות. אם תרשו לו לומר חסידות זה ירפא אותו. כך היה, הרשו כל בקר למנין חסידים להכנס לתא של הרבי, הוא אמר דא"ח, אמר חסידות, התחזק והתרפא]. הרבי שמע שהרופא אומר ככה, שהוא

היה אז עסוק מאוד ולא היתה היכולת בידו לעיין בהתשובה. הסכים בדעתו כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, להיות שלא אירע פעם שלא יסכים עמו חותנו כ"ק אדמו"ר האמצעי, על כן שלח את התשובה ולא הגיש לחותנו שיעיין בו קודם.

לאחר זמן, שאל כ"ק אדמו"ר האמצעי לחתנו האם ענו תשובה על השאלה הנ"ל שנשאלה. ויאמר חתנו שכבר שלח את התשובה, ואמר הסיבה שלא נתן לחותנו לעיין בה. ויאמר כ"ק אדמו"ר האמצעי לחתנו להראות לו את התשובה, היינו העתקה מהנשלח, וכאשר עיין בה כ"ק אמר לחתנו שנפלה טעות בתשובה. ויראה לו המעוות, ושלא ראה דברי פוסק זה. כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נפל ברוחו, שראה אמיתית המעוות שהראה לו. וינחם אותו חותנו ויאמר לו: אינך כהיום רבי... ואם היה החתן רבי באותה עת, לא היה טועה? הרי ממש רבינו, רבן של כל ישראל, למדנו כי "בא לכלל כעס, בא לכלל טעות". נוסף על כך, אם להיות רבי זוהי תכונה הקשורה בנפש האדם ובמהותו, גם 'רבי בהתהוות' אמור היה להפיגן תכונות של רבי. מהי אם כן כוונתו של האדמו"ר האמצעי, ה'מתיר' לחתנו לטעות כיוון שאיננו רבי עדיין?

הדבר המקנה לרבי את היכולת להכריע נכונה, הוא עצמת ביטולו לה'. ממילא כאשר יבוער הרע מן העולם ולא יהיה דבר המסתיר על הקדושה, גם טעויות בשיקול הדעת יעלמו כליל. אך בעולם הזה, גם אצל צדיק שבצדיקים, יתכן עדיין רע נעלם המטה את הדעת מן האמת. רק כאשר הרבי עולה לנשיאות, יוצאת הטעות מכלל טבע והופכת למעין 'נס'...

כמתחם לתמונת העולם השייכת לה', העולם כפי שהוא נשקף מעיניו. את ה' עצמו אי אפשר לראות, ופסוק מפורש מזכיר "כי לא ראיתם כל תמונה".

לאור זאת ניתן היה לחשוב, כי אין בינינו לבינו כל מגע. למעשה, מבחינתנו הוא יכול גם שלא להתקיים... את זאת בא אדמו"ר האמצעי, והחסידות כולה, לשלול בתוקף. ניתן לחשוב ולהתבונן אפילו בעצמות ה'. ואם כך, בוודאי שהוא ממשי!

אפשר לומר שיש כאן משחק מילים: את **התמונה** ש"לא ראיתם", מחליפים ב**אמונה**, ודווקא כך ניתן להראות בבירור שיש ה' בעולם. ישנו סיפור ידוע אודות הרבי הרש"ב, שהתבטא כי "כאשר אני יושב מאחורי דלת נעולה ולומד ליקוטי תורה, מתקיים אצלי 'ידעתי הייתי'". אמונה היא גם לשון אמנות, וכאשר מצירים באמונה זו את ההתבוננות האלוקית של החסידות, ניתן להפוך לאמתי ומוחשי גם את מה שלגבינו הוא אין מחלט.

השאלות ותשובות שנשלחו לכ"ק אדמו"ר האמצעי, היה מוסרם לחתנו כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, והיה מעיין בהם ומסדר התשובות. קודם שנשלחו, ה' מוסרם לחותנו כ"ק אדמו"ר האמצעי, לעיין בהם אם התשובה נכונה כנהוג, ובכל התשובות הסכים כ"ק אדמו"ר האמצעי לחתנו כ"ק אדמו"ר הצמח צדק.

פעם באה שאלה, וכ"ק אדמו"ר הצמח צדק סידר התשובה. והשואל דרש לענות לו בהקדם, מפני נחיצות התשובה, וכ"ק אדמו"ר האמצעי

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

לאן נעלמה השמחה ב"יה אכסוף"?

בפיוט יה אכסוף לרבי אהרן הגדול מקארלין מוזכרים כיסופים, אהבה ויראה, אך דווקא השמחה – מדה מאוד מרכזית בעבודה החסידית ובפרט בחסידות קארלין שחרטה על דגלה את השמחה – אינה מוזכרת.

האם יש טעם בדבר?

מענה:

עיקרו של הפיוט – והכל הולך אחר הפתיחה – הוא כיסופים. בכיסופים כלולות מדות האהבה והיראה וכן מדת השמחה, אלא שזו האחרונה נמצאת באתכסויא, היינו שלא מופיעה בגלוי חיצוני.

גם בנוגע לשבת, אע"פ שדרשו חז"ל בספרי "וביום שמחתכם" – אלו השבתות", אין עניינה של השבת גלוי השמחה כמו "ושמחת בחגך" שבימים טובים. בקבלה ובחסידות מוסבר שעניינה של השבת

את חשיבות החינוך למידת האמת. באותו שיעור מוסבר שזוהי המידה היחידה שלא ניתן 'לחקות'.

כיצד, אם כן, היא הדרך להנחיל מדה זו לילדים ולתלמידים?

מענה:

מדתו של יעקב אבינו היא אמת ("תתן אמת ליעקב" אותיות "יעקב לא מת", כנודע) והוא מנחיל אותה לזרעו אחריו, וזהו סוד העם היהודי, מי שמודה באמת ("והוי' אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם").

אצל יהודי אין זה חיקוי אלא "נחלת יעקב אביך", ירושה הטבועה בכל אחד ואחת מאיתנו. כל הורה ומורה צריך להזדהות עם יעקב [ועם רחל ולא נשות יעקב, שגם הזדהות זו אינה חיקוי אלא אמת מצד העצם] ובכך להנחיל את מדת האמת, בגלוי, לזרעו אחריו. ברכת הצלחה בשמחה בכל העניינים!

הוא עלנג המופיע מהתגלות מוחין דאבא-חכמה, ואלו יום טוב עניינו שמחה – גלוי מוחין דאמא-בינה, "אם הבנים שמחה". מוסבר כי המוחין דאמא-השמחה כלולים במוחין דאבא-ענג, אלא שלאור התגלות הענג הנעלם בשבת, אין השמחה מופיעה בגלוי כביום טוב. זהו כל עניינו של הפיוט.

יחד עם הכיסופים הפותחים את הפיוט, המושג המוזכר ביותר הוא נעם [מוזכר ה' פעמים: יה אכסוף נעם שבת, נעם יראתך, נעם שבת, נעם ורצון, נעם הנשמות]. בחסידות מוסבר שנעם הוא פנימיות אור אמא, פנימיות "אם הבנים שמחה", המאיר ונמשך לאמא מתוך הענג של החכמה ומהוה ממוצע בין הענג לשמחה.

חינוך למדת האמת

לפני כשבועיים התפרסם שיעור בנפלאות בו הרב מזכיר

רחובות פנימי

של מי תהום הנצבירים בתוכה ומנסים בכל דרך אפשרית לפרץ החוצה. ברגע שמזהים המים סדק צר בין סלעי התהום הם משתחלים דרכו ופורצים החוצה. המים זורמים ממקום הנביעה עוד ועוד וזורמים באפיקי הנחלים עד ל? ... פאו אנו פוגשים את הנהרות הרחבים.

למישהו מכאן יצא לשחות בנהר הידרו? אני לא מתכוון לחלקו השווא, זה המכנה 'הידרו ההררי'. בחלק זה של הנחל אסורה השחיה מחשש הסחפות וטביעה, והחשש ברור. האמת שהתאר 'נהר' בידון מתאים יותר לחלקים המישוריים שלו, בהם גדות הנהר מתרחקים אחד מהשני והוא נעשה רחב. בחלקים אלו כבר מתרת השחיה. מי הידרו זורמים שם באטיות ולא נשקפת ברחצה בהם סכנה מיחדת.

אבל, וכאן חבים להדגיש את האבל הגדול, לפעמים הזרימה הרוגעת של הנהר עלולה להטעות אותנו. מי הנהר אמנם זורמים באטיות לאורך הגדות

שלום ילדים!
השבת חלים שני ארועים קשורים: ט בסלו הוא יום הולדתו של רבי דב בער, אדמו"ר האמצעי ובנו של אדמו"ר הגזון בעל התניא, וגם יום הסתלקותו מהעולם. ומחר? ביום ראשון, י בסלו, יחול חג הגאולה שלו – יום שחרורו ממאסר. הוא נאסר בעקבות הלשנה שנה לפני הסתלקותו, ושנה במעצר מסוף חג הסוכות עד לשחרורו. בתולדות החסידות מכנה אדמו"ר האמצעי בשם "רחובות הנהר", ועל פשר פנוי זה נדבר היום.

פנימי פנימי

החלק הכי מעניין וכיף בטיולים שלנו הוא, פמובן, הרחיצה במעין. המים החיים, המפכים ישירות ממעבה האדמה, קרירים ומרעננים, ולכן הפניסה אל ברכות המים הופכת לגלת כותרת הטיול. מהיכן מגיעים אלינו מי המעין? הם מגיחים מתוך האדמה ממאגרים

החסידות שְׁאָמַר הָיוּ בְּאֲרֵיכוֹת מְרֻבָּה. מספרים שְׁלֵעֵתִים הָיָה דוֹרֵשׁ בְּמִשְׁךָ שְׁמוֹנֶה שְׁעוֹת וְיֹתֵר בְּרִצְיָפוֹת! כְּשֶׁרוֹנוּ הַמֵּיחָד הָיָה בְּהַסְבְּרָה בְּהִירָה וּרְחֻבָּה לְמֵאֲמָרָיו שֶׁל אָבִיו. מֵאֲמָר קֶצֶר שֶׁל אָבִיו, הַמְּסַכֵּם בְּדָף אֶחָד, הָיָה הוֹפֵךְ אֶצְלוֹ לְמֵאֲמָר אָרֶךְ בּוֹ עֲשָׂרֵה דְפִים שֶׁל דַּא"ח (דְּבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים)! נֶהָר מְזִכִּיר לָנוּ נֶהָרָה שֶׁל אוֹר, וְזֶה אוֹמֵר לִי שְׂרָחֵב הַחֲסִידוֹת שֶׁשֶּׁפַע מִפִּיו שֶׁל אַדְמו"ר הָאֲמָצְעִי הָיָה הַתְּרַחֲבוּת שֶׁל נֶהָרָה וְאוֹר – שֶׁפַע שֶׁל דְּבָרֵי חֲסִידוֹת. אוֹמְרִים עָלָיו, שְׁאִם הָיוּ חוֹתְכִים אֶת אֲצָבָעוֹ לֹא הָיָה נוֹטֵף מִמֶּנָּה דָם, אֲלֵא... חֲסִידוֹת!

גַּם תִּפְלָתוֹ שֶׁל אַדְמו"ר הָאֲמָצְעִי הִיְתָה בְּעֵלֶת אִפִּי שׁוֹנֶה. הוּא הָיָה מִתְפַּנֵּס בְּפִנֵּת הַחֶדֶר וְשׁוֹקֵעַ בְּאֲרֵיכוֹת בְּתַפְלָה חֲרִישִׁית. גּוֹפּוֹ לֹא נָע וְלֹא זָע, לֹא שְׁנַרְאָתָה עָלָיו כֹּל הַתְּפַעֲלוֹת חִיצוֹנִית. אֲבָל זֹכְרִים אֶת הַזָּרֵם שֶׁל תַּחֲתִית הַנֶּהָר? מִמְצָחוֹ שֶׁל הַרְבֵּי הָיוּ נוֹטְפִים אֲגִלֵּי זְעָה מְרֻב מֵאֲמָצִי הַתְּפֻלָּה, עַד שֶׁבְּסִיּוּמָה הָיָה הַשְּׁטְרִימֵל שֶׁחִבֵּשׁ לְרֹאשׁוֹ רֶטֶב לְגִמְרֵי. בְּלִי לְהַסְבִּיר הַפַּעַם, נִזְכִּיר רַק כִּי, הַמַּעֲנֵן הַקּוֹלֵחַ וְהַנֶּהָר הַמִּתְרַחֵב וְקֹרְאִים בְּלִשׁוֹן הַחֲסִידוֹת חֲכָמָה וּבִינָה.

בְּצִיּוּרֵי, אֵל בְּחֻצְיָפוֹ

אִי אֶפְשֶׁר לְכַתֵּב מְדוּר לִילָדִים עַל אַדְמו"ר הָאֲמָצְעִי וְלֹא לְסַפֵּר אֶת הַסְּפּוֹר הַבָּא: אַחֲוֹתָיו שֶׁל הַרְבֵּי, הַרְבֵּי חֲרִישִׁית פְּרִיָדָא,

הַמְּרַחֲקוֹת, אֲבָל מִתַּחַת לְפָנֵי הַמַּיִם מִתְרַחֵשׁ מִשְׁהוֹ אַחֵר. זָרֵם תַּחֲתִיתִי עֲזוּ זוֹרֵם לוֹ בְּעֶצְמָה רַבָּה בְּקִרְקַעִית הַנֶּהָר. לְמַעֲשֵׂה, זְרִימָה זוֹ הִיא שְׁמִרִיצָה וּמְנִיעָה אֶת הַתְּקַדְמוֹתֵם הַרְגוּעָה שֶׁל מִי הַנֶּהָר, וְכֵאן טְמוּנָה הַסְכָּנָה הַגְּדוֹלָה. מִבְּחוּץ אַתָּה רוֹאֵה אֶת פְּנֵי הַמַּיִם הַשְּׁלֹוִים, אֲבָל בְּרִגַע שֶׁתִּקְפֹּץ פְּנִימָה אֶל תוֹךְ הַמַּיִם אַתָּה עֹלֵל לְפָגַשׁ אֶת הַזָּרֵם הַתַּחֲתִי וְלַהֲסַחֵף עִמּוֹ בְּכַח רַב.

אֲגַב, כְּדֹאֵי לְדַעַת כִּי מְקוֹרוֹת הַמַּיִם שֶׁל הַיַּרְדֵּן הֵם מְסַפֵּר מְעִינּוֹת הַפְּזוּרִים בְּצִפּוֹן הָאָרֶץ הַמִּתְנַקְזִים בְּלֵם אֲלֵיו.

כְּכֹחַ וְכֹפֶל – אֵל! וְנֶהָר

וְלָמָּה אֲנִי מְסַפֵּר לָכֵם אֶת כָּל זֶה? כִּי הַיַּחַס בֵּין מַעֲנֵן לְנֶהָר תּוֹאֵם אֶת הַיַּחַס שֶׁבֵּין אַדְמו"ר הָאֲמָצְעִי – בְּעַל יוֹם הַהֲלָדָת וְהַגְּאֻלָּה שֶׁל הַיּוֹם – וּבֵין אָבִיו, אַדְמו"ר הַזָּקֵן – בְּעַל הַגְּאֻלָּה שֶׁל הַמֶּשֶׁךְ הַחֲדָשׁ שֶׁלָּנוּ. אַדְמו"ר הַזָּקֵן סָלַל וּפָרַץ דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה בְּעִבּוּדַת ה'. דְּרָכּוֹ דוֹמָה לְמַעֲנֵן הַמְּגִיחַ וּפּוֹרֵץ בְּעֶצְמָה בְּקִלּוּחַ שֶׁל מַיִם חַיִּים, שֶׁפַע שֶׁל תוֹרָה חֲדָשָׁה. תִּפְלָתוֹ שֶׁל אַדְמו"ר הַזָּקֵן הַצְּטִינָה בְּהַתְּלַחְבוּת קוֹדֵשׁ. מְסַפֵּרִים כִּי אֶת קִירוֹת הַחֶדֶר הָיָה צְרִיף לְרַפֵּד בְּכָרִים וְכִסְתוֹת כְּדִי שֶׁהַרְבֵּי לֹא יִפְגַע מְעַצְמַת הַחֲבָטוֹת שֶׁסִּפַּג תוֹךְ כְּדִי גְלוּלֵי 'קוֹלֵע' בְּשַׁעַת הַתְּפֻלָּה.

לְעַמְתּוֹ, אַדְמו"ר הָאֲמָצְעִי דָּמָה בְּהַתְּנַהֲלוֹתָיו לְנֶהָר רַחֵב. מֵאֲמָרֵי

להשאיר בלי ההסבר? זה לא יתכן. הוא ידע. אם יצא ממחבואו ויבקש את ההסבר – תתגלה התרמית ואביו יקפיד עליו, אבל מצד שני – להשאיר ללא הבאור?

בשבריר שנייה הבזיק הרעיון. הוא מצא בארון גרטל, פתח סדק צר בדלת והשליך אותו לעבר אחותו. היא כבר תבין את הרמז. הגרטל יסמן לבקש את ההסבר החסר לענינו של האבנט. אבל אדמו"ר הזקן קלט את הדבר: "בער'ל, צא החוצה מייד", פקד אדמו"ר הזקן. בער'ל יצא מבייש ממחבואו וקבל עליו את הדין. ענשו היה שלא ירשה לשמע מפי אביו דברי חסידות בתקופה הקרובה, וכמו שאתם מבינים, אצלו אין ענש גדול מזה.

מה בכל זאת קבל בער'ל הצעיר מאביו? את הידיעה כי על חסידות צריך מסירות נפש!

שזנכה לנהרה רחבה של דברי אלקים חיים!

שבת שלום ומברך!

5?

היתה משפילה גדולה בחסידות. היו פעמים שאביהם, אדמו"ר הזקן, היה אומר בפניה מאמר חסידות ביחידות. פעם אחת חלתה הילדה ואחיה הצעיר בער'ל, בא לבקרה ובפיו בקשה. "למדתי על שמונת הבגדים שלובש הפהו הגדול בבית המקדש, ואני משתוקק לשמע על הנושא מאמר חסידות. אני יודע שאבא יגיע היום לבקר אותה. אבא, בקשי ממנו שיאמר לפניך מאמר חסידות, על שמונת הבגדים בבקשה". פרידא הסכימה, ובער'ל הצעיר נכנס לארון הבגדים, משם יוכל לשמע את הדברים בלא שיתפס 'על חם'.

וכך היה. אדמו"ר הזקן הגיע לבקור חולים אצל בתו ואף נענה לבקשתה. במאמר ארוך ומתוק עבר הרבי והסביר את ענינם של כל אחד מהבגדים: ציץ הזרב ומעיל התכלת, האפוד וחשן המשפט, המצנפת, מכנסי הפד והפתנת. ההסבר נאמר בטוב טעם, ובער'ל הצעיר התענג ממחבואו על כל מלה, אלא שלפתע חש כי אביו עומד לסים את המאמר, ו... מה עם האבנט? לא היתה שום התייחסות לענינו בחסידות.

מי שפוי באמת?

נדמה שהשפיות שייכת לאנשים המפוכחים, הנזהרים מציפיות מופרזות ומכינים את עצמם לאכזבות ולנפילות. הבטחון המוחלט בכך שיהיה טוב – נראה מסוכן ואף גובל בשגעון. הרי הנסיון מלמד שמי שבטוח שהכל יהיה טוב, שמשיח יבוא "היום", צפוי להתאכזב, ואם גם אחרי האכזבות של שלשום, אתמול והיום הוא ממשיך להיות בטוח שמחר יהיה טוב – הוא כנראה פשוט משוגע...

אך האמת היא הפוכה: הפחד מאכזבות, מנפילות ומשגעון, הוא המעכב את האדם מלבטוח באמת – ובכך פוגע לו בשמחה, בהתקדמות בחיים ובעיקר במימוש מלא של יכולותיו. נכון, הבוטח בהחלט צפוי גם לאכזבות ואין אדם שאין לו נפילות – אך למי שפוי באמת יש חוסן נפשי שמאפשר לו לצלוח בשלום את כל המשברים. השפיות הזו מורכבת מנקודת־דוממות בנפש, קשר לה' ששום דבר לא יכול לפגוע בו, עם חווית שפלות־קיומית מפוכחת, שלא מתפלות משום נפילה. השפוי־באמת יכול להרשות לעצמו לצעוד ללא־פחד בנתיב הבטחון, קדימה אל הגאולה.

האמונה התמימה והבטחון המוחלט הם מיסודות עבודת ה' בדרך החסידות, ובמאמר "אמונה ובטחון" מרחיב הרב גינזבורג את משמעותם מחיי הפרט לעבודת הציבור בדרך לגאולה. בחוסן הנפשי המתלווה לעבודה זו, הנתפסת לרבים כמסוכנת, עוסק השבוע השיעור המרכזי.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר